

Fliegen 1/2 Bojen Mox.
J.

Lac. 14.

THEODORI RAITHV
seu Raithuensis Laurae Presbyteri
LIBELLVS
DE INCARNATIONE DOMINI

GRAECE ET LATINE

Ex Suidae, tum et Iob. Meursii ac Carol. DuFresne

Glossariis emendatus atque explicatus

OPERA

IOH. BENED. CARPZOV

PARTICVLA PRIOR

HELMSTADI

EXCVBERAT VIDVA B. PAVLL. DIET. SCHNORR

1779

31

THEODORI RATHNY

Im Reichsberthelmanns Pflanz

LIBELLVS

DE INCARNATIONE DOMINI

GRÆCÆ ET LATINÆ

Ex Schola, cum et Joh. Anthonii ac Guili. Dörflinger

Glossis emendatus atque explicatus

ORBIS

IOH. BEWED. CARPZOV

CAROLINA PRINZ

HELMSTADT

EXCUBIT VIVVA B. NAVELL. DIST. SCHNORR

1770

PRAEFATIO

Comprimebatur vera religio mole insana superstitionum saeculo septimo; nec attollere audebat triste caput, et inter Graecos praecipue aduersus Monothetitas certabatur: quum interea, praeter obscurae aetatis rationes, homines duo minime hebetes se redderent consequentibus saeculis venerandos, Sophronius *a)* Hierosolymae Antistes, et S. Maximus Confessor; quibus tertium adiungo, etsi istorum ad celebritatem non accedit, Maximi familiarem, *Theodorum Raithu*. Is cum quibusdam *Theodoris* vel *Diodoris*, (immo *Theodosis* et *Theoderetis*), cuiusmodi nomina prostat nubes densa apud scriptores Ecclesiasticos et in monumentis historicorum, permutatur non raro. A Gennadio Massiliensi *b)*

a) Cum alio Sophronio, aduersus Eunomium scriptore apud Photium Cod. V. non confundendus. Vit. Zonara teste, genis et sanctus: acer aduersus Sergium, Cyrum, et Athanasium disputator: Monothetarum horis insignis in Concilio Alexandrino: vindicatus a S. Maximo contra illos. Vid. Acta San-

ctor. T. II. Martii, ad D. XI. p. 56. Faust. Nairon de Rel. Maronit. p. 80. et Dezallier Hist. Monothel. p. 20.

b) Ut putat Aub. Miraeus ad Gennad. c. XII. Nisi Theodor. Raithuensis post Gennadium vixit, quod obseruauit Garnerius ad Marium Mercator. T. II. p. 260.

cum alio *Theodoro*, *Antiochenae* Ecclesiae presbytero, quibusdam confundi videtur; ac permiscetur a iunioribus cum *Theodoro* Palaestinae Abbate, philosopho erudito, et *Leontii* Byzantini magistro. quorum uterque aduersus haereses asectarum Eutychis ac Nestorii, et contra fraudes Apollinarismi infurexere. Ab Antonio Possenino c) non diuersus a *Theodoro Abucara*, claro contra Nestorianos et Iacobitas Seuerianos scriptore, censetur. d)

Theodorus Raithu, non ille tam Presbyter Antioehiae, quam patria *Antiochenus*, Presbyter et Abbas in Laura Raithuensi constitutus erat. *Raithu* (alii *Rbaytum* aut *Raito* scribunt, e) regio Palaestinae iuxta montana Arabiae Felicis est, in confinio montis Sinai, celebrata apud scriptores Ecclesiae mediæ aevi. Huius incolae a Claudio (Ptolemaeo f) *Raitbeni*; metropolis vero, et Laura, (*Laura g*) est Monasterium probatae virtutis Eremita-

c) Appar. Sacr. in *Theodor. Abucara*: Vide in verbo *Theodorus in Coenobio Raithu*. Est enim idem. Ittig. ad Abucaram de Baptif. per aquam ex lat. Christi, §. 9. p. 11.

d) Confundit etiam DuFresne, Indic. ad Glossar. Graec. p. 62, Theodorum Raithu, cum *Timotheo Presbytero Cplitano*. Non illum, (quod quidem refert ibi Cangius;), sed hunc Meursius edidit in Var. Diu. p. 111 sq. Nec *Timotheus* auctor est libri περι των προσερχομενων τῆς ἁγίας ἐκκλησίας sed *S. Maximus Confessor*. in cuius Operibus a Combe-

fiso editis extat Tomo II.

e) Melius *Ραϊθῶ* et *Ραϊθῆ*, quam apud Suidam *Ραϊθῶ*. *Ραϊθῶ*, ὄνομα τῆς ἐν τῆς Σινῆ νοτί Ραϊθῶ. Duos Raithuenses vide apud Fabric. Vol. VIII. p. 616 sq. *Dantelem*, scriptorem vitae Ioh. Climaci; et *Iohannem*, Raithuensis Monasterii ad Elim siue LXX. fontes Abbatem, Scholiasten in Scalam Climaci, Biblioth. Patrum Lugdunensi T. X. insertum.

f) Geogr. I. V. p. 162 ed. Bertii: Παρά δὲ τῆν ὄρειν τῆς εὐδαίμωνος Ἀραβίας, οἱ Ραϊθῶνοι.

g) Meursius et DuFresne in Glof-

mitarum;) *Raitbu* nominantur. Quod enim Theodorus Beza, is editor adeo nostri, Presbyterum *Rbaetensem* seu *Rbaetum* appellauit, quasi ex *Rbaetia* Grisonum republica oriundum, haec illius incuria, post Franciscum Duacum, Philippo Labbeo *h)* vapulat.

Laudem conciliat Raituensi, quod consuetudine et amicitia vsus est *S. Maximi*, diuinæ veritatis *Confessoris* strenui, patria Constantinopolitani, antiqua nobilitate orti, et vario genere disciplinarum exculti. Homo pius ac feruidus, quum, Heraclio imperante, Monothelitarum haeresin peruagari, et veritatem vidisset peruerri, id aegerime ferens, deprauatoribus se opposuit masculæ. Monothelitæ ore quidem confitebantur naturas duas in Christo, sed diuersitatem earum tollebant, voluntates et operationes confundebant, nec nisi vnam voluntatem Christi, vnam operationem, agnoscebant. His vocæ et calamo restitit Maximus. Postquam Pyrrhum Patriarcham, et Africanos Episcopos errorum conuicerat, voluntatesque in Christo duas esse solide demonstraerat, indigno supplicio affectus *z)*, in Lazicorum regione misere vitam finit. Inter edita illius a Francisco Combesio, *Epistole* extat ad *Theodorum Presbyterum Raitbuensem*, de duabus voluntatibus vnus Christi. Extant quoque *Respon-*

A 3

sio

Glossariis Graec. v. *z)* *Epist.* it. *z)* *z)*. In *Lauras* non admittebantur, nisi qui in *Coenobitis* exegerant annos complures, et emerit in vita Monastica.

h) Diff. Bellarmin. T. II. p. 401.

i) Vita et Acta *S. Maximi*, Operibus eius praefixa, et ceterum satis cognita, legi nequeunt sine

horrore. De scriptis viri conf. DuPin T. VI. p. 27. Caue, Vol. J, p. 585. *Disputationis* de duabus voluntatibus in Christo, cum Pyrrho habitæ, *Acta*, (si lo obsecrari seculo scripta, teste Photio Cod. CXCIV.) extant quoque in Baronii Append. Annal. T. VIII. et in Mansii Concil. T. VII.

P R A E F A T I O

iones ad eiusdem Theodori quaestiones, de hypostasi et persona k).

Quo veritatis propugnatore quum vteretur familiariter Theodorus, aetas illius diserte elucet. Quem ea propter circa annum Christi CCCL. vixisse, non, cum Iohanne Trithemio l); nec, cum Roberto Bellarmino m) (qui ex nostratibus non paucos pertraxit in eundem errorem,) ad annum Domini CCCCLX., credendum est. Saeculo medio VII. inclauit Presbyter. Indignumque orat Margarino de la Bigne, et Collectoribus Bibliothecae Patrum Maximae, Coloniae et Lugduni n) editae, tam incuriosis et tam socordibus fuisse, vt eum inter scriptores saeculi V. loco certe non parum incongruo, reicerent.

Pauca quidem (vt sit saeculis istiusmodi tenebrosis) constant de nostro ex monumentis historiarum, aut, quae videntur constare, satis haut certa omnia et confecta sunt. Persuaserat sibi cum plerisque veteribus S. Maximus iam laudatus, Dionysii qui *Ancopagitae* nomen mentitur, libros, quibus Scholia quae supersunt asperserat, genuinum Dionysii, Apostolorum aequalis, opus esse. Quum non deessent hac tempestate inter Graecos, qui

k) In Baronii Annal. A. C. DCLVII. indice Operum S. Maximi, mentio fit *Epistolae*, ad Theodorum Presb. Laurae Raitchu scriptae *de essantia et natura*. DuPin in *Theodore: A qui S. Maxime a adressé son Traité de l'Essence*. Combesilio idem hic visus est Theodorus, ad cuius *Quaestiones* respondit Maxi-

mus, Opp. T. II. p. 151.

l) Catal. Scriptor. Eccl. p. 710. in Fabric. Bibl. Eccles.

m) De Scriptor. Eccl. p. 94. ed. Du Saussay. Eundem, quem Bellarminus, annum referunt Gerhaul. et I. G. Olear. Patrolog. p. 449.

n) Bibl. Patr. Max. Lugd. T. VIII.

P R A E F A T I O

Dionysio o) hos foetus abiudicarent, Theodorus, acta amici sui causa, dicitur librum scripsisse, in quo, quae extent sub nomine Dionysii, vindicare, et argumentis e contrario allatis ostendere voluit, *ὅτι γνωστὸν ἢ τῆ ἀγίας Διονυσίου βιβλός* *genuinum esse librum S. Dionysii*. Photius excerpfit argumenta, omiffa quidem solutione Theodori. eam deinceps Andreas Schottus p) (aeque, sine dubio, infeliciter,) suppléuit. Theodorus is noster, videtur multis, et ipsi Johanni Pearsono q), auctor esse libri a Photio lecti. His haeret adhuc sub iudice. sed Iohannes Dallaeus r) obuertit dubia non contemnenda. — Pariratione caret testè idoneo, siue fuerit ille, qui in Concilio Constantinopolitano III siue oecumenico VI, dixit cum *Georgio* sententiam grauem, quae in Actis Concilii legitur s). Causam certe Concilii dederat controuersia, cui se immiscuerat, *de duabus voluntatibus in Christo*, Ecclesiam vtramque supra annos iam quadraginta turbans. Videtur etiam *Georgius t)*, quocum in Concilio iungitur aliquoties, ille *Pisides* cognomento, coaetaneus et amicus Raithuensi, fuisse. Sed in hac copia eorum qui Theodori nomen gerunt, procliuè est errauisse.

Exi-

o) Auctor lectu non indignus, sed quem Apostolorum fuisse aequalem, ineptum est credere. Saeculo III medio, ad tempora Eusebii Caesariensis postrema, scripsit, quicumque scripserit. *Apollinarium Laodiceum* auctorem haberi, credi non potest etiam inde, quia S. Maximus tantopere meruit de Arcopagita, quem propugnauit, et illultrauit; non facturus id certo,

si suspicio minima Apollinarii sibi suboluisset.

p) Schol. ad Cod. I. p. 2.

q) Vindic. Epp. Ignat. P. I. p. 18.

r) De script. quae sub Dionys. Arcop. I. I, c. 34.

s) Centur. Magdeb. VII, 9. p. 229 et 233. ed. Basil. 1624.

t) Leo Allatius, de Georgiis, p. 308.

Existimauerat Baithuepsis, tetram Ecclesiae suae conditionem postulare, si componeret libram, libris et temporari accomodatam, de incarnatione Domini. Index prolixior, in MSSis is legitur: Θεόδωρος Ἡγεσθούτερος τῆς Παιδείας, Πραγματευή τις καὶ γυμνασία τῶ βαλομένῳ μαθεῖν τις ὁ τρόπος τῆς θείας ἐπιφωτιστικῆς καὶ οικονομίας, καὶ ὅν περὶ πρῶτα καὶ τίνα τὰ πρὸς τὰς ταύτην μὴ ὀρθῶς νοήντας λεγόμενα πρὸς τῶν τῆς ἐκκλησίας τοσούτων u). *Institutio et Exercitatio in usum illius, qui discere vult, quo modo Incarnatio diuina facta fuerit, et quae aduersus eos qui perperam de ea cogitarunt, dicta sunt a recte sentientibus.* Liber perit parte plurima, dummodo Theodorus, quem Gennadius *Antiochenum* dixit, Presbyter *Raitbuenis* (teste Miraeo,) fuit. Hunc Gennadius libros XV de incarnatione Domini, quindecim millia Versuum continentes, scripsisse, et refert alia quaedam, quae in reliquiis libelli hodie non continentur. In Opusculo quod restat, (singulare et integrum mihi videtur esse,) adduxit *Manetis*, *Paulli Samosatani*, *Apollinarij*, *Theodori Mopsaesteni*, *Nestorij*, *Eurychis* errores de incarnatione, et de duabus naturis in Christo. Quibus opposuit doctrinam sinceriolem, et diductius explicauit. Tandem *Eurychis* haeresin, sua aetate a *Iuliano Halicarnasseo* et *Seuero Antiocheno* reuocatum, subiecit, et explosit denuo x), et finitionem Ecclesiae orthodoxam tradidit.

Suidas hoc libro usus est in *Collectaneis* suis, seu *Lexico*, ex scriptoribus variis bonam partem deperdi-

u) Οἱ τοσούτοι τῆς ἐκκλησίας, seu τῆς πίστεως, τῆς ἀληθείας, apud Patres sunt *Fideles*, i. e. recte sentientes, orthodoxi.

x) DuPin, T. VI, p. 28. *Auxquels il opposeit les témoignages des Peres. Mais nous n'avons plus cette dernière Partie.*

ditis ^{v)} contexto. Ibi quae de Manete, Paulo, Apollinariano, Theodoro Mopsuesteno, Nestorio, Eutyche leguntur, describit e nostro ipsis verbis, illiusque nomen, nisi in *Manete*, ceterum nusquam prodidit.

Codices duo MStos vidit libelli huius, in Bibliotheca Cardinalis Ottoboni Romae, et in Laurentiana Medicea, Bernardus de Montfaucon ^{z)}. Impressae editiones sunt hae: I) Vetus exemplar Graecum Constanti-nopoli reperrum, translatum fuit a Godefrido Tilmano. Latina versio exiit sola Parisiis, An. 1556. 8. hoc indice: *Hygoge in quinque libros Anastasii Antiocheni, sive Exercitatio de incarnatione Dei*. Bibliothecis Patrum inhaeret, Parisiensi, (1589.) tomo I; Coloniaensi, tomo V; et Lugdunensi, tomo VIII. II) Graece primum, et ex interpretatione Theodori Bezae, prodit Genevae An. 1576. repetita An. 1580. 4. a) III) Denuo Graece, addita Roberti Balforei translatione, et cum castigationibus e Codice Petri Stellae. Ad calcem Gelasii Cyziceni Historiae Concilii Nicaeni. Parisiis, 1599. 8. IV) Graece et Latine, per Franciscum Turrianum, in Auctario Bibliothecae Patrum Frontonis Ducaei, tomo I.

Piacuit opportune recudere Theodorum ^{cum versione noua et scholis}, quum hodie memoria Natiuitatis Domini anniuersaria recolitur. Qui amore ducuntur litterarum, in notitiam scriptoris Graeci hauri saepe obuij veniunt, at non leuis certe, et vel a *Suida* excerpti, et in Glossariis bonis aliorum laudari. Cuius meminit ille liber

v) Vossius in *Arifarch.* I. 5. p. 22. ubi adduxit scriptores e quibus *Suida* desumpsit sua, omisit Theodorum Raithuensem.

z) Biblioth. Bibl. MSS. Vol. I. p. 189 A. et p. 266 A.

a) Extat etiam inter Opera Bezae, Tomo III.

ber classicus, *Concordiae Formula b)*, et magnus *Martinus* alter, — nostis Chemnitium. *c)* Patent ex eo potiores, qui a saeculo inde III usque ad VII, quoad personam Christi, et naturarum duarum unionem hypostaticam, aberrarunt a vero, et in censuram Ecclesiae inciderunt. Doctrina de incarnatione Redemptoris, et *verba* quaedam *solemnia* Ecclesiae Christianae, in Conciliis Oecumenicis stabilita, addiscuntur hinc. Vno verbo, libellum habetote, inseruenda Christologiae historia utilem. — Deus autem in carne manifestatus, columna veritatis, et magnum Christianae religionis arcanum est. Adhaereamus doctrinae huic constanti fide, eamque pietatis ad exercitacionem ducentes, Domino nostro Iesu Christo, in sanctitate et iustitia, conuenienter populo ipsius peculiari, seruiamus.

b) Art. VIII. de persona Christi, p. 1058 ed. Reinec. Locum infra describam in *Paulo Samos.*

c) De duab. Nat. in Christo, p. 49 b. 81 a.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ
ΤΟΥ ΤΗΣ ΡΑΙΘΟΥ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ α)
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΕΠΙ-
ΑΝΘΡΩΠΗΣΕΩΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

THEODORI
RAITHV
ISAGOGE
DE
INCARNATIONE
DOMINI

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Ἄτοπον ὄμιας, (καὶ καλῶς γε
τέτο νεόμια, καὶ γὰρ ἐστὶν
ὄντως ἄτοπον) εἰ βῆτοι μὲν, οἱ
ἐξ Εὐτυχῆος καὶ Διοσκοῦρος β)
τῶ ψεύδες συνιστάμενοι, καὶ σεμ-
τενομένοι κατὰ τῆς ἀληθείας,

B 2

EXORDIVM

Ineptum censeo, (et id
recte quidem, nam est vere
ineptum,) quum isti, qui
mendacio Eutychis et Dios-
cori fauent ac veritati ad-
uersantur, tam strenue et
mascu-

a) Inscriptio libelli in Codd.
MSS. est Παρουσιῆ et Γνωσιῆ.
Sed Theodorus vocat opuscu-
lum *Isagogen*. In fine Præfatio-
nis: Πίστημα πρὸς Εἰσαγωγὴν συντά-
ξας. - Et in Expositione Cano-
nicis: Καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἐν Προσασ-
τασίῃ εἶδα λελεχθῆαι ταῦτα. Sic et-
iam Editores Theodori in *Bibl.
Patr. Lugd.* Vol. VIII. p. 334.

b) De *Eutychis* et *Dioscori*
(Alexandr. Episc.) tum hæresi,
tum abrogatione, dabit liber II
Eugrii Scholastici. Post Ephe-
sinam Σύνοδον ληστικῶς effecerat
calliditas Dioscori, vt *vna natu-
ra incarnata in Christo* obtinu-

isset. Sed Marcianus Imp. quum
An. 451 Chalcedone convocaf-
set Concilium, rescindebantur
Ephesina Acta, et, Eutychie da-
mnato, Dioscorus exul emitte-
batur. Remedium mali, pro-
pter mala hinc orta, deterius e-
rat malo ipso. Angebantur lites
per *Henoticum* Imp. Zenonis. E-
uagr. III, 14. *Monophysitæ* mox
prohibant, qui *vnam in Christo*
*naturam, duplicem aut composi-
tam*, dicerent. Greg. Abulpha-
rag. in *Asteman. Bibl. Orient. Vati-
c.* T. II, p. 291. — De phrasi,
ὁ μὴ φωνὴ τῶ λόγου ὑπερκαταίνυ, in-
fra dicitur.

Ἰτα καρτερώς καὶ ἀγρύπνως
πολεμῶσι τὴν μόνην καθολι-
κὴν c) καὶ ἀποστολικὴν τὴ Θεῶ
ἐκκλησίαν, ὡς καὶ τὰ παρ' αὐ-
τοῖς παιδία, μήπω τραυθεύ-
σης αὐτοῖς τῆς γλώσσης, πρὶν
εἰς διδασκαλίαν φοιτήσαι, καὶ
τὰ πρῶτα στοιχεῖα μαθεῖν, ἀ-
κρῶν τε καὶ ἐπιδιδόναι, ὅπως
λέγει καὶ αὐτοῖς διδάσκαλος ἰσχυρῶς
τὴ πρὸς αὐτοῖς πιστευομένη
δογματός· ἡμεῖς δὲ ἄνω καὶ ἀβ-
ραβουμέν καὶ ἀνάπητοι ἐσμέν,
ὡς μὴδὲ αὐτὸ τῶτο συνεδάξαν
εἶδεναι, τίς ἢ διαφορά d) τῶ-
των πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐν
ποίῳ ἀρχῶν εἰ πρὸς ἡμᾶς αὐ-
τοῖς συνέστηκε πόλεμος, τίς τε
καὶ οἱ ἡγεμόνες αὐτῶν ἔσται,
αὐτὸν ἔχεισι τὴν πρωτονομίαν.

Διὰ ταῦτα μὴ πάρεργον ἡ-
γεῖσθαι ὀφείλομεν τὴν περὶ
ταῦτα σχολὴν μὴδὲ, ὅτι Θεῶ
χάριτι καὶ εὐμενείᾳ εἰρηνεύει τὰ

masculæ oppugnent Ecclesi-
am Dei, solam Catholicam
et Apostolicam, ut ipsi pu-
eris eorum, vel fari diserte
nesciit, et antequam paedago-
gos adeant et literas pri-
mas discant, se adigant tā-
men et impellant, ut, quae
tuendae suae causae expedi-
ant, discant intelligantque:
nos contra ea tam ignaue et
remisse agere, ut nosse ne
quidem studeamus, in quo
dissentiant isti ab Ecclesia, et
a quibus iniuriis bellum eor-
um aduersus nos excita-
tum sit, et qui sint duces
eorum isti, a quibus nomen
habeant.

Igitur non est, quod ope-
ram in his inutilem suscipi-
amus. Neque enim fas
est, etiam si pacatae (Dei
gra-

c) Pro μίαν καθολικὴν Cle-
mens Alex. Strom. VII. p. 765.
Μία ἀληθὴς ἐκκλησία, ἡ τῆς ἱε-
ρατικῆς καὶ ἱεροῦ μίσην ἀνα-
φραστὴν τῆς ἀρχαίας καὶ καθολικῆς ἐκ-
κλησίας.

d) Glossae: Διαφορά, contro-
uersias, discrimina, diuersitas.

Idem quod διαφέροντα. Rom. II,
18. δικίμωρος τὰ διαφέροντα, accurā-
te distinguis singula. Theodo-
ret. p. 25. Διαφέροντα ἀπὸ τῆς ἱ-
στορίας ἀλλήλων, διακρίσονται καὶ ἀδ-
ελφῶν, verum a falso. Iterum
Theodoret. ad Phil. I, 10. τὰ δια-
φέροντα πρὸς ἀλλήλους ἔσονται.

τῆς ἐκκλησίας, ἐν γαλήνῃ τε
καὶ ἀταραξίᾳ εἶμεν, πάσης αἰ-
ρέσεως ἐκποδῶν εἰς τὰς εὐαγγελί-
αυτοῦ Φωλαῖς ὡς καταλέγουμένους, ἡ-
δη καὶ ἡμεῖς ἀσποθοὶ τίνες ὄμεν
καὶ ἀπειροτέλεστοι μύσας καὶ
ἀφροῦ ἐνσάντος πολέμου, γυμνοὶ
καὶ ἀπαράσκευοι εἰσθρόντες ὑ-
πὸ τῆς δυσσεβείας ἀναγεθώ-
μεν. Ἐως ἔξερξας πλείους Φο-
βήθητι τὸ ναυάγιον, (Φοβῆναι ὁ
θεολόγος Γρηγόριος,) καὶ ἡ-
τον ναυαγήσεις, τῆ δειλιά βου-
θῆ χάμεις.

Τοῦτον, κατὰ τὴν ἐντολὴν
τῆ κορυφαίας τῶν Ἀποστόλων f)

e) Φωλαῖς, proprie ἀλαμπίας,
curium latibrae. Matth. VIII,
20. καὶ ἀλάμπεις Φωλαῖς ἰχθυοί. Apud
Hesych. Ἰσολὸς Ἰλιός, Φωλαῖς τῶν ἀ-
λαμπίων. Raitiu de Haereticis ad-
hibet, astute latentibus perum-
per. Tum lites quidem Nesto-
rianas sedatae: (Cyrill. Ep. 28.)
Theodorus Mopsuest. et Mono-
thelitae Synodo CPL. damnati:
Seuerus, Monophysitis fanens,
remotus: Iulianus Halicarn. et
Aphtardocetae suppressi. et ergo
ab his ἀφροῦ τῶ τῆς ἐκκλησίας.
Sed, propter Heraclii Imp. in-
tempestiuum pacis studium,
compositamque a Sergio Eccliae

gratia) et non turbatae res
Ecclesiae, haeresesque amo-
tae et in latibula sua abdi-
tae fuerint, sine aliqua cura
armorum et rerum bellica-
rum viuere: ne aliquando
bello repente irruente, in-
ermes et imparati ab impiis
opprimamur. Feliciter na-
uigas, (ait Gregorius theo-
logus,) naufragium metue,
metuque ipso auxiliante nau-
fragium euitabis.

Quare, quod primarius
Apostolorum praeceperat,
B 3

sin, cui se S. Maximus opponēs
bat, Monothelismus prodibat de-
nuo ex latibus, vinente Theo-
doro nostro, tandem in Conci-
lio Oecum. VI eiectus: (cui num
Raitiuentis interfuerit, in Prae-
fatione haesi dubius.) Post haec,
ad montes Libani inter Maroni-
tas, haeresis se receperat.

f) S. Petrus is est. i Ep. III, 15
Plerique Patres societatem Apo-
stolorum, chorūm, Petrum so-
lent chori praefectum, κορυφαῖον
κορυφῆν vocare. Suicer. v. Hierod.,
p. 708. et ἰεροχός, p. 1136. Hoc
nomen obtinuit Apostolus, teste
Chrysostomo, a seruore, quum

ἄστοιμοι γενόμεθα, πρὸς ἀπο-
λογία ἀεὶ παντὶ τῷ αἰτήνῃ ἡ-
μῶς λόγον περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐλ-
πίδος, μετὰ προαύτης καὶ φρό-
νης συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθήν
ἵνα ἐν τῶν ὁποτέρων πάντως ἡ-
μῖν ὑπάξει διὰ τῆς τοιαύτης ἀ-
ξιοπαλίου σπαθῆς, ἣ τὸ σώζειν
τὰς ἀποδεδειχέντας ἑαυτὰς, καὶ
ἐν τῆς πενήτης διακρίσεως ταύ-
της αὐτὰς ἐξαπαλῶν, καὶ ἀ-
πωραίνῃ ὁ κατ' ἐπίκλην ἀδελ-
φὸς τῷ Κυρίῳ ḡ) εἰ, εἴμη τῷ-

parati sumus ad respondendum
comiter et verecunde, ei, qui
a nobis spei, qua sumus, ra-
tionem petierit, et bonam con-
scientiam retineamus. Itaque
laudabili opera euecierit no-
bis alterum e duobus: vel,
vt congregemus eos qui se
a nobis segregarunt, et
(quod cognatus Domini
monuit,) ex peruersa illa se-
cessione eripiamus; vel hoc
si minus poterit, vt rationi-
bus

ceteris silentibus silere ipse non
potuisset. Dionys. Areop. Hier.
EccI. V, 5. p. 315. Πέτρος ὁ τῶν μα-
θητῶν κορυφαῖος, μετὰ τῆς ἡρωτικῆς
ἀντὶ δεσπότου. Petrus coryphaeus
discipulorum, cum ordine suo.
Ὁμοιωτῆς, Hesychio interprete,
sunt ei ἢ τῷ ἀντὶ τάγματι, qui in
eodem ordine sunt. In eodem
ordine sunt plures coryphaei. S.
Faillus etiam vocatur κορυφαῖος
Ἀσσερίων. Suicer. in Παύλος, p.
361.

g) Iudae Epist. vi. 22 et 23.
Wetstenius in Var. Lect. nomi-
nat Theodorum Raitbu, qui ad
h. l. respexerit. Monuit Millius
in Proleg. 305, locum Iudae tur-
batum esse; nec negat hoc, quo-
ad versiones Orientales, Cel-

Bodius noster, p. 441. Millius
coniecit, lectum fuisse: Ὅτε μὲν
ἰδιόχρητος διακρινόμενος: ἔτι δὲ ἐν φέρῃ
ἐλεῖται· καὶ ἐν τῷ κυρίῳ ἀρπαζόμενος.
Noster non tam ad verba, quam
ad sensum respexit, vt solent
veteres. — [Grieffbachius in
editione recentiss. N. T. p. 244
Cassiodori quaedam Graeca ver-
ba adduxit inter Var. Lect. Iudae.
Ego, non nisi Latinum Cassio-
dorum Gareti noni, et (quae
huc pertinent,) Complexiones
in Epp. Cath. a Maffeo editas. In
his Cassiodorus p. 131. locum Iu-
dae sic affert: *Vt quosdam di-
iudicatos arguant: quosdam de
adustione aeterni ignis eripiant:
nonnullis misereantur erranti-
bus.*]

το, καὶ ἀποφράττειν αὐτῶν τὸ
 σῶμα τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐλέγχαις,
 ὡς μὴδὲ καιρὸν ἔχειν αὐτὸς ἂν
 θυρογλωττῆν *h)* κατὰ τῆς ἀ-
 ληθείας. Ὁ δὲ τῶν τιμιώτε-
 ρόν τε καὶ μείζον, ἵνα ἡμεῖς
 αὐτοὶ γινώσκωμεν καὶ πεπληρο-
 φορημέθα ἐφ' οἷα πίσει ἐσθίκα-
 μεν, καὶ κωνχόμεθα πάρορη-
 σιαζόμενοι τε καὶ ἐλευθεροσο-
 μῆντες τῇ αὐτῆς ὁμολογίᾳ, ἵ-
 χάριν τῆς ταύτης ἀντικειμένους
 ἀπεσσεφόμεθα.

Στοχάζομαι δὲ, ὅτι καὶ κα-
 τὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀνταποδόσε-
 ως μείζων ὁ μισθὸς ἔσται καὶ ἡ
 ἀποδοχὴ πλείων, τῆς μεταγνώ-
 σιως ἡμετέρας *i)* ἀγαρότως *k)*

h) Verbum a Lexicis omnifitum
 fislitur eleganter, vt indicet *con-*
tra veritatem garrire poulanter.
 Suicerus locum Cyrilli et hunc
 Theodori adduxit p. III. Ea-
 dem est vis verbi ἀθυροσῶμαι.
 Bonō at sensu ponitur proxi-
 mum ἐλευθεροσῶμαι, iunctum ἐφ'
 ἀπὸ φησὶν ἰσχυρῶς.

i) Subaudiri puto *en* et γινώμι-
 ναι. *En* τῆς μοναγωγίας ἡμετέρας γι-
 νώμινης, *post* *poenitentiam assidue*
factam, mutata debite senten-
 tia. *Et* Graecis saepe est *post*,

bus idoneis eorum os obtu-
 remus, ne occasionem por-
 ro habeant aduersus verita-
 tem petulantius garrendi.
 Quod autem praestantius et
 eximius fuerit viroque, *ope-*
ram ipsi adhibeamus, vt fide
 qua stamus confirmatiores,
 ingenuē et imperterrite tē-
 neamus confessionem, pro-
 pter quam illius obtrectato-
 res detestamur.

Existimo autem, eos, qui,
 facta debite poenitentia, de-
 inde veritati tenacius adhae-
 serunt, nascuros esse, quum
 gratia Dei referetur, mer-
 cedem

vt Latinis *ex.* Τίτα γινώμινα προ
 ἐν τῷ καιρῷ γιν. *post hoc factum.*

k) Aduerbium etiam hoc de-
 est Lexicis. Idem est quod *se-*
ctiens, parum et ipsam obuium,
δυσπραγῆς. Occurrit apud Dio-
 nys. Areop. Hier. Cael. I, a. p. s.
 de Scriptura s. μήτις ἴδου ἑαυτῆς ἀ-
 γορίτως ἐν ἀνότητι ταυτοτήτι, μισθῶ
 ἀπαγγύῃ. Pachymeres ibi inter-
 pretatur p. II. *αγίως.* Add. He-
 sych. in ἀγαρότως, quod ἀγαρότως
 emendandum esse in ἀγαρίτως,
 post alios, loh. Alberti ostendit

καὶ ἔδρασμένως ἐχομένοις τῆς
 εὐσεβείας, τῶν ἀπλῶς καὶ ὡς
 ἄνθρωποι ἐπιτελοῦντες τὰς ἀρετὰς συν-
 τήσασιν ἐν τῇ αἰσῇ πῖσαι γνωρι-
 ζομένων. Οἱ μὲν γὰρ κατὰ
 συμβεβηκός μόνον, οἱ δὲ καὶ ἀ-
 πὸ διανοίας καὶ γνώμης πῖσαι
 ἐπιγινώσκοντες εὐρίσκοντες. Ὡς εἶ-
 περος ἄτυχον ἕκαστος, τὰς ἐαδύ-
 βους καὶ ἐπιζητησίμους, ὑπὸ αἰ-
 σθητικῶν γονέων ὑπαρξάντων, ἃ δ' ἐν
 εὐφροσύνῃ τὴν πατρῴαν δυσ-
 σέβειαν ἀποδύσασθαι. Οὕτω
 κατὰ φυσικὴν ἀμοιβὴν, καὶ τὸ
 τῆς δόξης ἀδίκως δοθῆναι. Διὰ
 τῆτο καὶ ἀρετῆς 1), σοφίαν
 καὶ παιδείαν ὁ ἐξυθενῶν, τολαί-
 κωτος ὁ δὲ ἀγαθῶν παιδείαν,
 ἀρετῆς γνῶσιν μετὰ δικαιοσύ-
 νης 2):

Ἦνα δὲ εὐλόγηται γέννηται
 πάντι τῷ ἐπιτυχῶντι τῷ προ-
 κερμένῳ ποτηματι, τὸ πρὸς τὸς
 δὲ ἐναντίας ἀγνοίας, μικρὰ
 ἔχει πρὸς ἐπιστήμην συντάξαι
 ἀποδοῦναι ὑπόμνησιν ἢ καὶ πε-

1) Lib. Sapient. III, 14

cedem et laudem vberio-
 rem, quam, qui ad eptiam a
 maioribus religionem ve-
 ram festati sunt consuetudi-
 ne sola. Hi enim, quasi for-
 te fortuna; sed isti, prae-
 meditati et conuicti, ample-
 xi sunt veram doctrinam.
 Quodsi his segnibus et se-
 curis euenisser parentibus
 haereticis progenitos esse,
 non curassent magnopere
 impietatem paternam exue-
 re. Adeo res est pessima,
 inscientem manere, et nol-
 le edoceri! Itaque dictum
 est, qui abiicit sapientiam et
 disciplinam, infelix est, sed
 qui amauerit erudiri, intel-
 ligentiam obtinebit ac vir-
 tutem.

Ceterum, vt, qui inci-
 dant in hoc opusculum, non
 difficile cognoscant, quae
 aduersariis opponenda fue-
 rint, necessarium putavi,
 pauca componere Intro-
 ductio-

2) Suidas; ἀποδοῦναι ἢ πάλαι
 ἀρετῆς, ἀρετῆς, ἀρετῆς. Verti
 etiam potest apud Theodor. se-
 hēdas, quia opponitur τολαί-
 κωτος;

χόμενος ἔτω Φησι.

ΔΟΞΑ ΜΑΝΕΝΤΟΣ
 ΜΑΝΗΣ η), ὁ τῷ ἀντιθέῳ
 σκοτίας ἐφευρετής, μάλλον δὲ
 τῆς ἐξουσίας τῆς σκοτίας ἀνά-
 πλασμα ο), Φαντασία ψιλῆ
 καὶ σχήματι διακένω σώματος
 ἀνθρωπίνου πεφανερωθῆαι τὸν
 Κύριον, ἐφαντάσθη ὡς ἀλη-
 θεὸς καὶ οὐκ ἔραξεν. Φησὶν δὲ,
 αὐτοῦ καὶ πάσχων δοκεῖν καὶ
 πράττειν, ὡς ἐραξεν καὶ πέ-
 τονθε κατ' ἡμᾶς καὶ μηδὲν δὲ
 τῶν πραγμάτων καὶ ἀληθείᾳ
 ὑπέραξαι, ἀλλὰ δοκῆσαι μόνον
 καὶ ἀπάτη ἀποβαλεῖν ρ) τὰς

ductionis instar, cuius ini-
 tium faciam ut iam sequi-
 tur.

OPINIO MANETIS
 MANES, impietatis ac
 mali progenitor, vel potius
 ex principio ipse malo pro-
 genitus, finxit vereque som-
 niavit, Dominum vacua
 et inani specie corporis hu-
 mani se conspicuum exhibuisse.
 Afferuit, eum sal-
 tem visum fuisse pati et a-
 gere quae egisset et passus
 esset nostra causa, nihil ho-
 rum re ac veritate accidisse,
 sed cum quibus conuersari
 existimatus esset, eos opi-
 nione

n) Suidas, posteaquam alia de
 Manete adscripserat ex Cedreno,
 e Theodoro ita subiicit: Περὶ δὲ
 καὶ Θεόδωρος δὲ τῆς Πατρὸς Προσβύ-
 ρου βροῦ Μάνης, ὅτι Φαντασίᾳ τινὶ
 ψιλῇ καὶ σχήματι διακένω σώματος ἀν-
 θρωπίνου πεφανερωθῆαι τὸν Κύριον ἐφαν-
 τάσθη καὶ ἠνέραξεν, ὡς πάσχων μὲν
 δοκεῖν αὐτὸν καὶ πράττειν, ὡς ἐραξεν
 καὶ ἔραξε (Raithu: πέπονθε) κατ'
 ἡμᾶς. μηδὲν δὲ τῶν ἀληθῶν καὶ
 πραγμάτων ὑπέραξε, ἀλλὰ δοκῆσαι μόνον
 καὶ ἀπάτη, ἀποβαλεῖν τὰς ἀνθρώ-
 πους, ὅτι καὶ συναντησάμενοι ἐνέμα-
 ρται. Διὰ τούτου καὶ φέρεται δύο παραρ-
 τήματα εἶναι τῷ Χριστῷ λέγον, ἀλλὰ μίαν
 τῆς θεότητος.

ο) Hoc elogio respicitur ad
 placitum Manetis de principio
 malo, a Principe tenebrarum
 producto. Audi Manetem ipsum
 apud Titum Bostrensem, in Ca-
 nifili Lect. Antiq. I. p. 87.

p) Melius ἀποβαλεῖν, quod
 Kusterus iam voluit, quam ἀπο-
 βαλεῖν, ut est apud Suidam. He-
 lych. ἀποβαλεῖν ἄκαρτος, ἀπο-
 τήσας. Verbum Photius, Cyril-
 lus, alii, de praestigiis Satanae ad-
 hibent. V. Suicerus h. v.

ἀνθρώπου, οὗ καὶ συναρτησά-
 Φθαι νομίσαι η). Διὰ τὸτο
 καὶ δύο φύσεις παρακτεταῖο Λέ-
 γεν ἐπὶ τῷ Κυρίῳ, ἀλλὰ μίαν,
 τὴν τῆς Θεότητος· ὡς αὐτο
 τι κερνακισμένον κατ' αὐτῆ
 ἀνθρώπινην φύσιν κατονομά-
 ζεσθαι.

ΔΟΣΑ ΠΑΤΑΟΣ ΣΑΜΟ-
 ΣΑΤΕΩΣ

ΠΑΤΑΟΣ δὲ τις γ), τῷ
 τῷ Μάντι σύγχρονος γεγονώς,
 Σαμοσατεὺς μὲν τὸ γένος, Ἀν-
 τιοχίας δὲ τῆς Συρίας προέ-

η) *Manes*, quem, ne ex no-
 mine statim putarent *μανικόν*, di-
 scipuli *Manichæum* nomina-
 runt, ingenii insulsi enthusiastæ,
 vixit A. C. 270 et seq. Christum
 ex Sole descendentem, somnia-
 uit, habuisse saltem *εἰς τὴν σαρκοῦ*,
umbra naturæ humanæ, et
 vice *δοῦσα*, *φωταίη* et *ἀσώτη*
 hominem visum fuisse. Item:
 τὴν ὑπόστασιν καὶ ὑπόνοιαν τῆς οὐκ
 οὐκ ἐκ *ἁγῶν* incarnationem, δι-
 στα et facta omnia illius, impo-
 sūra et simulatione constituisse.
 Sectatores eius *Phantastodocetæ*
 dicti. De Manete hoc Epipha-
 nius, Augustinus, Eusebius re-
 ferunt, et, præter Beaufobri-

nione saltem et fallacia de-
 lufos fuisse. Quare etiam
 negavit duas in Domino na-
 turas esse, sed vnam tantum
 nimirum diuinam agnoui,
 ita, vt quæ de humana eius
 natura dicerentur, mera il-
 lusione constitissent.

OPINIO PAVLLI
 SAMOSATENI

Aliquis PAVLLVS vitem,
 Manetis huius coactaneus,
 natione Samosatenus, et An-
 tiochiae Syriæ Antites, im-
 pie

um, omnes scriptores Ecclesia-
 stici recentes.

η) Theodorum denuo excr-
 ipit Suidas v. Πάυλος, obseruan-
 te iam Pearsono in margine Sui-
 dae sui, quo Cantabrigiae Kufte-
 rus vsus est. In paucis differt.
 Οὗτος ἔχθησε σύγχρονος Μάντι, ἐπὶ
 γένος Σαμοσατεὺς, Ἀντιοχίας τῆς με-
 γάλης (Raithu, τῆς Συρίας) ἀρῶ-
 δροῦ δὲ φίλῳ ἀνθρώπου ἀνοκὰ τοῦ Κε-
 ρου Ἰελευσθησῶν, (Raithu, ἰδου-
 φύσῃσιν.) ὅσπερ δὲ αἱ εἰκοσὶν ἑπὶ προ-
 φητῶν, ἅνα καὶ ἐν αὐτῇ γεγονήσας
 (Raith. γενήσας) τῷ Θεῷ Λόγῳ τῆ
 οὐκ ἐκ τῆς ἑξῆς καὶ δύο φύσει διηρημέ-
 νης ἰχθῆσας καὶ ἀκινιωνήτας πρὸς εἰκο-
 σὶν ἅνα παρακτεταῖον ἐν Χριστῷ, αἱ ἐλ-
 δε

δρος *f*), ψιλὸν ἀνθρώπου ἔχει
τὸν Κύριον ἐδυοφήμησεν, ὡς-
περ δὲ εἰς ἕκαστον τῶν προφη-
τῶν, ἔτω καὶ ἐν αὐτῷ γενέσθαι
τῷ Θεῷ Λόγῳ τὴν οὐκῆσιν· ἐν-
θεν καὶ δύο φύσεις διασημένως
ἐχούσας, καὶ ἀκοινωνήτους *t*)
πρὸς αὐτάς παντάπασιν, εἶ-
ναι ἐν τῷ Χριστῷ, ὡς ἄλλα ὄν-
τος αὐτῆ τῷ Χριστῷ, καὶ ἄλλῃ

pie docuit, Dominum ho-
minem merum fuisse, in
quo, quemadmodum in o-
mnibus Prophetis, habitaf-
set Logos Dei; et proinde
duas naturas, separatas, et
circa vllam inter se commu-
nionem in Christo esse, ita,
vt alius sit Christus, alius
Dei Logos, in illo habi-
tans.

C 2

λα ὄντος αὐτῆ τῷ Χριστῷ, καὶ ἄλλα
εἶναι ἐν αὐτῷ κατοικῆσθαι τοῦ Θεοῦ Λόγου.
Suidas etiam reliqua Theodo-
ri addidit, sed quae non perti-
nent ad locum in Παῦλοι· nam
error *Mancius* non fuerat addu-
ctus. Ἀγίας μὲν αἱ ἀρχαῖαι Φυαί,
τῆ μίαν εἶναι, καὶ εἰς δύο, καὶ αὐτῶν
καὶ δυοφύων ἐπὶ Χριστῷ (R. τῆ σω-
τήρος) λεγούσας· ἐν μὲν, ἐκ' ἀναρ-
σεα τῆς θεότητος, (Raithuenfis in-
uerse,) ἐν δὲ, τῆς ἀνθρωπότητος.
Haec accuratius potuissent su-
pra addi voce Μόνι, quod ibi
simul de *Uulco Samosatensi* (etsi
paucis) adiecerat.

f) Episcopi appellabatur ge-
neratim πρέσβητι τῶν ἐπιλησιῶν.
Dufresne in Gloss. v. πρέσβητος, p.
1236. vbi hic ipse Theodori Raith.
locus. Suidas etiam in Μόνι,
eundem Samosatensem dixerat
Ἐπίσκοπον τῆς Ἀνατολίας. In im-
perio Orientali nomen πρέσβητι

Ecclesiasticorum, antiquius erat
nomine πρέσβητι Palatinorum, seu
Praesidum consilii sanctioris.
Meurs. Gloss. in πρέσβητος.

t) Huc adscribendus est locus
e F. C. Art. Vill. p. 1058: *De
Vnitione hypostatica non ita sensien-
dum, quasi duae naturae, di-
uina et humana, eo modo unitae
sint, quo duo asseres conglutinantur:
vt realiter seu reipsa et ve-
re nullam prorsus communicatio-
nem inter se habeant. Hic ensimo
Nestorii et Samosateni error est
et haeresis. Qui haeretici, vt
Suidas et Theodorus Presbyter
Reithuenfis testantur, senserunt
atque docuerunt, duo φύσεις διαρρη-
μένως ἐχούσας καὶ ἀκοινωνήτους ἀπὸς ἐν
αὐτῷ σωτήριον· ἢ. s. duas natu-
ras separatim ac seorsim se habi-
bentes, et omni modo ad inui-
cem seu inter se incommunicabi-
les esse. Hoc falso dogma*

ἔστι.

τῶ ἐν αὐτῷ κατακείμενος Θεὸς
Λόγος υ).

Αὐταὶ μὲν ἐν αἰ πρώται Φυ-
αί, τῶ τὴν μίαν φύσιν, καὶ τὰς
δύο, κακῶς καὶ δυσφήμως λέ-
γεται ἐπὶ τῶ σωτήρος Χριστοῦ,
τὸ μὲν ἐπ' ἀναίρεσει τῆς ἀν-
θρωπότητος, τὸ δὲ, τῆς θεό-
τητας.

ΔΟΣΑ ΑΠΟΛΛΙΝΑΡΙΟΥ

Χρόνος δὲ ἔ μικρὸν προέον-
τος, ΑΠΟΛΛΙΝΑΡΙΟΣ x) τις
πρόεδρος γενόμενος Λαοδικείας

naturae separantur, et duo Chri-
sti finguntur, quorum unus sit
Christus, alter vero Deus Logos
qui in Christo habitat. Sic enim
Theodorus Presbyter scribit:
„Paulus quidem, iisdem, quibus
„Manes temporibus - nunc lo-
cus Theodori integer adducitur.

u) Concione admodum Theo-
dorus, Pauli Samosatani, Epi-
scopi in locum Demetriani a Ze-
nobia suscepti, error diferte hinc
constat: „Iesus, de Maria na-
„tus, homo est ἑλθὼς, per se substi-
„stens. Logos Dei autem ἀνομή-
„τος (intelligebat sapientiam et
„intelligentiam Dei,) sociavit se
„huius homini, et ex ipso accepit

tans.

Ab his orti sunt primum,
qui vel vnam naturam, vel
duas naturas, perperam et
male de redemptore Christo
enunciarunt, et ab vna par-
te diuinam naturam, ab al-
tera humanam, peruertere-
runt.

ΟΡΙΝΙΟ ΑΠΟΛΛΙΝΑΡΙΟΥ

Paullo post, ΑΠΟΛΛΙΝΑ-
ΡΙΟΥ, Laodiceae, mariti-
mae vrbs Syriae, Antistes,
alius

„ὑπόστασις. Ab hac societate duae
„hypotheses in Christo sunt, homo
„Iesus, et Logos. „ Ambigue
quum haec inuolueret, in Con-
ciliis euaserat aliquoties censu-
ram, donec Melchion Rhetor
detegeret illius tricas, vt in Con-
cilio Antioch. damnaretur. Vid.
praeter Epiphani. Theodoret.,
Eusebius H. E. VII, 28 f. Eius se-
cta sunt Pauliani, Paulkianistae.

x) Ἐῆσαν integram descripsit
etiam Suidas in Ἀπολλωνίου, cui-
us loca duo deprauata ex Theo-
odoro emendantur. Legitur:
Ἄλλὰ μηδὲ χωρὶς αὐτῆ δύναμι παρὰ
τὴν θεῶν. Supplendum est ex Theo-
odoro ἰερῶν. Ἄλλὰ μηδὲ χωρὶς αὐτῆ
ἑλλο

τῆς Συρίας τῆς παράλα, ἐτέρας
καταπροσύνης ἠγήσατο. Τῶν
γὰρ Ἀρειανῶν γ) παντάπασιν
ἀψυχον λεγόντων τὴν τῆ Κυ-
ρεῖς σάρκα 2), ἄτος ὁ Ἀπολλι-
νάριος ἔφη, ὅτι σάρκα μὲν ἐμ-
ψυχωμένη ψυχῇ ζωτικῇ α)
ἀνέλαβεν ὁ Κύριος, νῦν δὲ τὸν
ἡμέτερον ἔ προσήκατο. Μηδὲ
γὰρ δεηθῆναι νοῦς ἀνθρώπινος ε-

alius delirii auctor exiit. *A-*
riani enim quum corpus Do-
mini asseuerarent sine anima
vlla fuisse, Apollinarius do-
cuit, Dominum quidem cor-
pus assumfisse viuum *cum*
anima vitali, sed *animam*
rationis compotem, qualis
nostra esset, non admiffisse.
Neque etiam opus fuisse
anima

C 3

ἀλλῃ NOEPAN δύναμιν παρά τ. θ.
In prioribus Suidae editionibus,
(ut Froben.) habebatur: ἄτε ἐτελεῖς
ἄσης εἰς τὸ εἶναι ἀνθρώπινον. Sed lo-
cum mutilum ex MSS. et The-
odoro Raith. restituit Pearso-
nus an Kusterus? ΩΣ ἄτε ΤΗΣ
ΣΑΡΚΟΣ ἀτελεῖς ἄσης εἰς τὸ εἶναι ἀν-
θρώπινον.

γ) Dubio caret, *Arium*. Prae-
byterum Alex. A. C. 320, (praeter
errorem capitalem, quod Filius
Dei non ὁμοῦσος Patri, sed
creatura princeps, et *instrumentum*
Dei esset,) alia quoque a
Χριστολογία aliena tradidisse. Cer-
te inter *sectas Arii* docuerunt
quidam, τὴν σάρκα Κυρίου εἶναι ἀψυ-
χον id dogma a Synodo Ale-
xandr. A. 362 damnatum fuit. v.
Prudentius Maranus, in Voigt.
Bibl. Haeresiol. T. II, p. 119. Cum
his A. C. 370 Apollinarius Iun.
vir quidem doctiss. et huc vsque
hæsis Arianorum, ac τῆ Ὁμοουσί-

promachus, sensim errare coe-
pit. Iesum Christum, putavit,
corpus quidem, non item *ani-*
mam ex Maria assumfisse. Mox,
quasi poeniteret eum sententiae,
largitus est, Christum quidem
ψυχὴν ζωτικὴν tenuisse, *animam vi-*
talem, vegetatiuam, sentientem,
Nῦν δὲ αὐτὸν ἔχειν, non autem habere
mentem, i. e. *animam rationis*
compotem; sed Legon Dei, ni-
mirum *rationem et intelligentiam*
Dei, vicem supplere τῆ Νῆ, *men-*
tis siue *animæ rationalis*. Testi-
monia Patrum collegit Nat. Ale-
xander T. IV, p. 251. Coteler.
Monum. Eccl. Gr. T. III. p. 466.
et plures.

2) Σάρξ in hoc penso integro
pro σώμῃ ponitur.

a) Apollinarius aduersatur Cy-
rillus ad Ioh. X, p. 667. Is de
Filio Dei: Περὶ εὐαγγελίου ὅτι Θεὸς αὐτὸν γέ-
γονεν ἀνθρώπου ἐμψυχωμένου ψυχῇ ζω-
τικῇ

αέντη τήν σάρκα, ἡγεμονευ-
μένην ὑπό τῆ αὐτῆν ἐνδοκίματος
Θεῶ Λόγου. Ἄλλα μὴδὲ χωρεῖν
αὐτὴν ἄλλην νοεράν δύναμιν πα-
ρὰ τὴν θεϊαν, μὴδὲ γὰρ αὐτὸν
τὸν ἀνθρώπινον νῦν ὑποστήσει
δύνασθαι τὴν μετὰ τῆ κρείττο-
νος καὶ δεσπότος ἐνοίκησιν *b*).
Ταῦτα ὑποθέμενος, διατείνου-
ται, μίαν εἶναι φύσιν τῆ Λόγου
καὶ τῆς σαρκός, ὡς ἔτε τῆς
σαρκὸς ἀπελθεῖ ἕσθη εἰς τὸ εἶ-
ναι ἀνθρώπινον ὄλον, καὶ διὰ τῆ-
το μὴδὲ ἀξίας φύσιν προσεπαγο-
ρεύσθαι.

ΔΟΞΑ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΜΟ-
ΨΟΥΕΣΤΙΑΣ

Μετὰ τῆτον δὲ τὸν Ἀπολλι-
νάριον εὐθέως ἀναφαίνεται τις
ΘΕΟΔΩΡΟΣ *c*), τῆς Με-

b) Inania haecerant sophisma-
ta, et quae doctores (teste Epi-
phanio Haerel. 77.) vix credere
primum poterant in viro tam e-
rudito. Oriebantur ex studio
nimio dogmatis Platonici *de du-
plici anima, et natura eius.* vid.

*nima rationis compote cor-
pori tali, quod a Logo Dei,
qui illud assumsisset, guber-
naretur. Immo vero tale
corpus ne recipere quidem
facultatem intelligentem ali-
am, praeter diuinam, por-
uisse, quandoquidem ani-
ma quaedam rationalis hu-
mana sustinere non valeat
commune domicilium cum
Domino tam diuino. His
praesuppositis, affirmavit,
vnam esse Logi et corporis
naturam; etenim corpus,
quum ad hominem totum
constituendum non suffice-
ret, etiam igitur naturam
nominari non posse.*

OPINIO THEODORI
MOPSVESTENI

Post hunc Apollinarium
statim extitit aliquis THEO-
DORVS, in ditionis Cilicum
vrbe

Gregorius Nyssen. I. de anima,
T. II, p. 102. Neque institisset
errori vir tantus, nisi Vitalius
s. Vitalis, sophista et Presbyter
Antioch., aluisset et suffulisset
haec. Conf. Sozomen. VI, 25.

c) His verbis vsque ad finem
vsus

ψευδίας πόλιος πτω λεγομέ-
 νης ἐν τῇ γῇ τῶν Κιλικίων τὴν
 ἡγεμονίαν λαχών. Ὅς ἐκ διαμέ-
 τρε τῷ Ἀπολλιναρῷ Φερέμο-
 νος, ὑβρεῖς αὐτὸς τυχεύσας τολ-
 μηρᾷ ψυχῇ καὶ ἀφροῦ καρδίας
 καταχέει τὰ δεσπότη Χριστῷ δὲ
 ἀνθρώπον εἶναι τῶν καθ' ἡμᾶς
 κοινὸν ἀποκαλῶν, καὶ ἐκ προ-
 κοπῆς λαθόντα τὴν χάριν τῆ
 Θεᾶ, Θεῶν ὀνομαζέσθαι, καὶ
 ἐκ τῆ ἐν τῷ Ιορδάνῃ βαπτίσι-
 ματος ἀξιώθῃναι ἐν πρώτοις
 τῆς τῆ Ἁγίᾳ Πνεύματος δωρε-
 ᾶς, εἰς ὄνομα Πατρὸς, καὶ Τῆς,
 καὶ Ἁγίᾳ Πνεύματος βαπτισ-

vrbe quae Mopsuestia nomi-
 natur, Episcopatum adeptus.
 Is directe oppositus
 Apollinario, audacter et in-
 trepide effudit grauem in
 Christum Dominum iniuri-
 am. Eum hominem com-
 munem et vnum ex nobis
 dixit, et postquam gratia
 diuina profecisset, *Deum*
 appellatum, ac post bap-
 tismum in Iordane, in nomi-
 ne Patris et Filii et Spiri-
 tus Sancti susceptum, prae-
 cipue dignum fuisse habi-
 tum Spiritus Sancti donis.
 Prae-

vus est Suidas in Θεόδωρος. Ab
 initio sic differt: Οὗτος (Θεόδωρος)
 ἀπεφάνη μετὰ Ἀπολλινάριον, τῆς Λαο-
 δικίας τῆς Συρίας, τὴν ἡγεμονίαν λα-
 χών Μοψουστίας τῆς Κιλικίας. Pense
 medio Suidas verba ἐν πρώτοις
 posuit ante αὐτὸ ὄνομα Πατρὸς καὶ
 Τῆς -- quod Christus omnium pri-
 mus in nomine Patris, Filii et
 Sp. S. baptizatus esset. Raithu-
 ensis retulit ad ἀξιώθῃναι τῆς τῆ
 Ἁγίᾳ Πνεύματος δωρεᾶς quod di-
 gnus imprimis et praecipue habi-
 tus fuisset donis Spiritus San-
 cti.

d) Theodorus, sub initium
 Saec. V ultra annos 30 Mopfu-

estiae Episcopus; Arii, Enno-
 mii, Apollinarii aduerfarij;
 praeceptor autem Nestorii. Post
 mortem ab *Acephalis* reprehen-
 sus; sensim, ob indicia Nestori-
 anismi in eius scriptis, odio ha-
 beri coeptus; elapso saeculo in-
 tegro in *Concilio Occum. V* da-
 mnatus. Periere vtplurimum
 viri scripta, et quae supersunt,
 prostant Syriace inter Nesto-
 rianos in Asseman. Bibl. Or. T.
 III. Errores quos Raithu. ad-
 duxit, leguntur in Concilii hu-
 jus *Confessione Orthod. Can. IV,*
VII, praecipue *IX et XI.* Nam
 ex libri *de incarnatione* Frag-
 mea.

θέντα e). Τὸν δὲ Θεὸν Λόγον, διὰ τὴν ὑπεβάλλεσταν αὐτῆ ἀρετῆν, κατ' εὐδοκίαν ἐν αὐτῷ κατεκλήσαντα, μεταδάνει αὐτῷ τῆς θεϊκῆς ἀξίας, καὶ προσκυνήσεως εἰς ὕψερρον, μετὰ τὴν τελείωσιν f). Ταῦτά τε καὶ ἕτερα πολλά δυσφημίας τοιαῦτα, δύο φύσεις ἰδιοπεριούσης g) Φησὶν εἶδέναι ἐπὶ Χριστῷ, σχέσει h) τῷ καὶ μόνον

Praeterea ob virtutes illius eximias, Logon Dei, pro amore in illum suo, habitasse in ipso, eique dignitatem diuinam, ac, peractis omnibus, etiam adoracionem impertuisse. Haec et plura similia inepte docens, duas naturas, asseruit, in Christo proprie separatas, et saltem certo affectu inter se iunctas

mentis, quae in *Collatione quarta Concilii* insunt, cognoscuntur non nisi per ambages multas paucissima eorum, quae in *Ὁμολογία ἁγῆ* damnata sunt. Reliqua ad consummandum anathema, suppleuerunt sancti Patres ex critica sua coniecturali. Marius Mercator *Excerpta* dedit libri *de incarnatione Domini*, iisque ex iudicio suo fecit titulum nouum: *Aduersus D. N. I. C. incarnationem*. T. II. ed. Garnerii p. 259.

e) Conuenit cum Raitihensi Canon XI Concilii Oecum. V: *Ὅτι τις ἀντικεισάται Θεοῦ ἀρετῆν τῷ Μοιραεστῆν, τῆ ἀπόνοτι, ἄλλον αὐτοῦ τὸν Θεὸν Λόγον, καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν - δε προσκυνῆς ἕξων ἐλοστωθέντα, (Raitihensis: ἐκ προσκυνῆς λαβόντα τὴν χάριν τῷ Θεῷ) καὶ ἐκκλιθέντα εἰς ἴσμεν Πατρὸς καὶ Υἱοῦ, καὶ Ἁγίου*

Πνεύματος, καὶ διὰ τῆ ἐκπίσταται τὴν χάριν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι λαβόν, καὶ Υἱοσίου ἀφωθήνας, (Raitih. μεταδάνει τῆς θεϊκῆς ἀξίας,) καὶ κατ' ἰσότητα ἐκκλιτικῆς ἀπόνοτι εἰς πρόσωπον τῷ Θεῷ Λόγῳ προσκυνήσαντων, cetera. Idem reperitur in Iustiniani Imp. Epist. ad S. Synodum p. 169. ed. Sen. Binii.

f) Canon vndecimus Concilii: *μετὰ τὴν ἀνάστασιν.*

g) Προβούτος quidem, sed ἰδιοπεριούτος in Lexicis non legitur. Canon 7. Concilii: *Ἐπὶ διαίρεσιν τῆ ἁγίας μέροτι - ὡς πεχωρισμένους καὶ ἰδιοπεριούτους τοῖς φύσει, κατὰ τὸν Θεοῦ εὐδοκίαν καὶ Νεράριου Ἐκκαθημῶν. Aetate media componebant voces cum ἴσμεν: vt ἰδιολογισμοῖς, ἰδιωποισίς, ἰδιοσύστατος.*

h) *Ἐχέται est quibus affectus.* Ioh. Damasc. Or. in Constant. p. 669: *διὰ τὸν καὶ τὴν χάριν ἀφωθήναι*

ἀλλ' ὡς ἐκινωμέναις.

Διυτέρα καὶ αὐτὴ πλάη 2), τῶ μίαν φύσιν, καὶ δύο φύσεις ἰδιοπεριούτας μὴ κατὰ τὸν ἁγθὸν λόγον ὁμολογεῖσθαι ἐν τῷ Χριστῷ.

ΔΟΞΑ ΝΕΣΤΟΡΙΟΥ

Μετὰ δὲ τῆτας γίνεται τις ΝΕΣΤΟΡΙΟΣ κ) ὀνόματι, ὃς ὤρμητο μὲν ἀπὸ Γερμανικείας τῆς ἐν Συρίᾳ, κληρεῖται 1)

σὺν Raithuenf paullo ante: καὶ εὐδοκίαν ἐν αὐτῷ. Infra in Exegefi Canonis: κατὰ σχετικὴν τινὰ ἐννοίαν.

i) Sic editio Bezae. In aliis Edit. corrupte πλάη: nisi πλάη medio aevo fuit πλάημα, πλάη. Apud Suidam, et in Canone Concilii, Ἐλασθημα.

k) Suidas, in Nestorίῳ, descripsit Theodorum non ferie continuata, et in Epitomen redegit. Μετὰ Μανθῆα, καὶ Παῦλον, καὶ Ἀπολλωνάριον, καὶ Θεόδωρον, ἰφάνη (Raithu, μετὰ δὲ τέτας γίνεται τις) Νεστόριος, ἀπὸ Γερμανικείας τῆς Συρίας, πᾶ Ἰόνα Κωνσταντινουπόλεως ἀρχεῖμενος, (Raith, τὸν Ἰβρίον λαμβάνει,) ὁμοίως τῇ Φωσῇ τῶν ἐν Χοισίῳ δύο φύσεων, καποφθάνει (Raith, κακοφύει) ἀποχρηστικῶς Παύλῳ καὶ Θεόδωρῳ, τοῦ ἐ-

ctas esse.

Atque haec est altera aberratio eorum, qui aut de vna natura, aut de duabus naturis distinctis in Christo non iuxta doctrinam sinceram sentiunt.

OPINIO NESTORII

Hos sequutus NESTORIVS quidam, Germanicea Syriae oriundus, et Antiochiae ad fluvium Orontem D ad-

αὐτῷ προγόνοισι. --- Omiffis non paucis Theodori, pergit: ἴδαι μὲν γὰρ ἦν τῆ Κέλαιας, ἀπύγονος δὲ τῷ Σκισσοματίῳ. Καὶ διὰ τῆτο πρὸς τὴν ἁγίαν Θεοτόκον ἄσπονδον ἤρατο πόλεμον. --- Denuo nonnullis praetermissis: Καὶ τότῳ προότιμῳ γεγονώς τῆς ἱερατικῆς ταύτης ἀείρωσε, ἄλλαν ἔθηκε παρ' ἑαυτῷ τὸν Χριστὸν, καὶ ἄλλον τὸν Θεὸν Λόγον, κατὰ τὴν πατρικὴν αὐτῶ πλάην ἐλογμάτε.

l) Apud scriptores Ecclesiasticos κληρεῖν est in clerum adscribere, et κληρεῖσθαι, κληρατῆσαι, clericum fieri. Suicerus, in κληρίῳ, adduxit Theodori locum, κληρεῖται ἐν Ἀντιοχίᾳ. Eum vertendum esse in clerum adscriptus est Antiochiae, patet ex Theodoretī paraphrasi, Haer. Fab. IV, 12. p. 244: Ἐν ταῖσιν (τῇ μετὰ τῶν

δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ παρὰ τὸν Ὄροντην ποταμὸν, Κωνσταντι- πόλεως δὲ τὸν θρόνον λαμβά- νει π). Οὗτος πάλιν τῇ Φωνῇ τῶν δύο φύσεων τῶν ἐν Χριστῷ κακοφύως ἐποικηχεται, ὁμοίως Παύλῳ καὶ Θεόδωρῳ τοῖς ἐπι- τῆ πρόγονοις η). Οὐ γὰρ, ἵνα τὴν ἀληθείαν τῆς κατὰ Χρι- στοῦ Θεότητος τε καὶ ἀνθρωπό- τητος, καὶ τὴν τέτων ἀπεφύ- ξην ο), καὶ ἐπιμονὴν, καὶ ἀσυγ-

adscriptus clero, tandem se- de Constantinopolitana po- nitus. Is etiam ipse, nomi- ne duarum naturarum quae in Christo sunt, abusus est perinde ac *Paulus* et *Theo- dorus*, qui docuerant ante eum. Neque enim *duas* na- turas admisit ita, ut diuinae pariter et humanae naturae in Christo *veritatem, immu- tabilitatem, persistentiam, et* eam

τῶν Ἀντιοχείων πόλιν) Νεστορίῳ τῇ ἐπι- κλησὶς τῆ Θεῶ προσιῶν ἀσφάδρα, καὶ τῷ κατάλογῳ τῶν Πατριάρχων ἐπι- κλησὶς γρηγοῖς, τὸν τε τῷ Θεῷ λαὸν διδάσκων πεπιστευαίους, ἑταρον ἰσθῆς - - -

m) *Thronus*, Latinis *sedes*, ἵε- ρεὺς Ἐπισκοπῆς retro altare, ad- hibetur pro dignitate, regimi- ne, administratione Ἐπισκοπῆς. Vocatur quoque ἑθῆμα, πάδρα. Sedes Romana, Constantinopo- litana, Alexandrina, Antioche- na, Hierosolymitana sunt οἱ κρι- δοτικοὶ καὶ ἐκκλησιαστικοὶ θρόνοι. Theo- phanes Chorogr. de Geō. Syn- cello, Ἐθῆμον λεμβάνων ἐστὶ ἐθῆ- νικὸς παδρα. Ἐπισκοπορῶν ἐνθρο- νισμὸν descripsit Simeon Thes- salon. de S. Ordin. c. 8. Conf. Du Fresnoie p. 497. Suicer. in *Thes- sal.* p. 1410.

n) Suidas, proxime addens ἴδιος μὲν παρ ἡν τῷ Κίλικος, ἀπὸγονος δὲ τῷ Σαμοσατῆρος' errori aniani dedit, quasi Nestorius *Cilicis* cy- licius filius, et nepos *Pauli Samosatensis* fuisset. Ita etiam Baronius *Annal.* ad An. 428. Quam nulli antiqui consentiant, per *νεστορίους* intelliguntur *μαθη- τες*, a quibus genus duxit *do-ctrina*, non prosapia. Ἰῆς γὰρ Κίλικος ἐστὶ *discipulus* Theodori, Ἐπισκοπῆς ἐν αὐτῶν *Cilicum*. Is fuit Nestorius. Vid. Petau. de In- carn. T. IV. c. 1. γ. Ἰῆς apud Patres significat disciplinae, mo- ribus, religioni alicuius addi- ctum. Sic Marcus, Petri *discipu- lus*, dicitur ἴδιος, 1 Ep. V. 13.

o) Raro occurrit pro ἀρετῆ- τῆς. Logon ἀρετῆτων ἐστὶ, Syno- dus Nicaena constituit contra A- rianum 3

χυσίαν σημάδι, τὸν ἀριθμὸν τῶν δύο καταφάσκει φύσεων· ἀλλ', ἵνα δύο πρόσωπα δι' αὐτῆ τῆ δύο ἀριθμῶν δολεῶς ὑπανίστηται. Τὴν τῶν φύσεων κλήσιν ἀντὶ τῶν προσώπων λαμβάνων ρ) κακέργωγος ὡς ἀληθῶς, καὶ κακοηθῶς πεπαρῆσθαισμένη q) προσωμῖα τῶν φύσεων, τὸ ἀπηγορευμένον τῶν προσώπων εἰσαγωγῶν ὡς ἄλλον εἶναι παρ' αὐτῶ τὸν Χριστὸν, καὶ ἄλλον τὸν Θεὸν Λόγον· κατὰ τὸν πατέρα αὐτῆ πλάστη. Τὸς γὰρ ἦν τῆ Κίλικος, τῆ δὲ Σαμοσατέως ἀπόγονος. Καὶ διὰ τῆτο πατρὸς τὴν σεμνὴν παρθένον ἀσπονοδὸν ἤρατο πόλεμον, μὴ δυσωπηθεῖς τὴν Θεομήτορα καὶ ὁ-γνήν Μαρίαν, ὡς δεσποτῆ μητέρα r) ἀλλ'

eam *citra confusionem* assereret; quam potius, ut per haec duo *personas duas* astute subintelligeret. Nam voce Naturarum pro Personis sumpta perperam plane, pro voce *ultrata φύσεων*, non adhibendam loquutionem *προσώπων* peruerse introducere voluit; ut apud eum, alius Christus, alius Dei Logos esset, iuxta errorem a maioribus suis acceptum. Nam discipulus erat illius Cilicis, et pronepos Samofateni. Propterea etiam bellum gessit perenne contra Virginem venerandam, nec illam Dei matrem *Mariam* sanctam honore dignatus est tanquam Domini matrem;

D 2

sed

rium; Cyrellus contra Nestorium. Theodoretus Dialogum quendam inscripsit ἕνεκεν.

p) Ad hunc locum Theodori egit Suicer, in *Λόγος*, p. 267 lit. β, et in *φύσις*, p. 1472. lit. κ.

q) Apud scriptores mediae aetatis *καθήστω* est *usus communis*; κατήστω δὲ, *usitatum esse, vulgo receptum esse*. Du Fresne, p. 1124.

r) Nestorii, per Theodosium ab Antiochena in CPL. sedem A, 428 euecli, adducitur hic genuina haeresis. Altera: quod, (ὁ Συροῦν, et Theodori Mopsuest. scholis egressus, ac sectatoribus Apollinarii infestus,) admiserit quidem *naturas* in Christo duas, non autem ad *unam personam* coniunctas, sed eiuusmodi, quasi in *Θεωδοῦν* duas *per-*

ὡς δὲ ἄλλος τραχηλιασῆς f) καὶ ἀναίσχυντος, ἀνεμένους τὸν ἑαυτῆ Κύριον, καὶ ἀτιμάζον τὴν ἑκείνης μητέρα, βασικαίνον ἢ τοσαύτον αὐτῆ τῆς Θεοτόκου προσηγορίας, ὅσον τῆς Θεότητος τῶ ἕξ αὐτῆς γενηθέντι. Οὗτος μὲν ἐν ὁ Νεστόριος, τῆτος προσάτης Ἰουδαϊκῆς αὐτῆς αἰρέσεως t) γεγονώς, εἰς αὐτὸν αὐτὴν περιέστηεν.

personae essent. Haeresis altera: quod Maria dicenda non sit *mater personae diuinac*, Θεοτόκος sed uice Χριστοῦ, *mater humanae personae*, quam solam nominauit *Christum*. A sententia priori Nestorius se alienum constanter professus est quoad uixit. Vide Marii Mercat. T. II, p. 286. et Fragm. Epp. Nestorii apud Asseman. Bibl. Or. T. II, p. 40. Hinc multi putant, eam a Cyrillo, ex nomine *Νεῖπαρ* repudiato, et ex aliis loquutionibus incautis, per consequentiam expressam esse. *Posteriori* sententiae, ab Anastasio acceptas, non negauit se addictum esse, et demonstrare eam conatus est in Sermonibus suis *κατὰ Ἰουδαίους* quos similiter uide apud Marium Mercatorem, et in Obseruat. Garnerii. — Con-

sed quasi feruus aliquis pernicax et perfricta fronte, contempsit Dominum suum, et aspernatus est matrem illius, cui aequae nomen *Νεῖπαρ*, ac ei qui ex ea natus fuerat, *naturam diuinam* dedegauit. Hic igitur Nestorius, Iudaicae haereseos istius patronus tertius, eam in se transtulit.

OPINIO

cilio Ephesino A. 431 damnatus, hoc audito effervescebat, *λεγίστω* dixit, ἢ Μαρία Θεοτόκος, καὶ ποὺ αὐτὰ τὰ λυπηρά! Ob haec non ferio sed proterue dicta, sententia iudicialis non fuit rescissa. Vox *Χριστοῦ* (ut per se uera et certa est,) ab Orthodoxis non adhibetur Nestorii causa, sed Maria nominatur *Θεοτόκος*, quae uerum quidem hominem peperit, sed qui si uel sit uerus *Filius Dei*, atque Deus.

f) Substantiuum hoc Lexica non habent. Nam forte legendum *τραχηλιασῆς*, uel *τραχηλιασῆς*; quod est Hesychio *ἑκαστω* *ἑκαστῶ*. Apud Iobum AV, 25; *ἑκαστῶ* *ἑκαστῶ*.

t) Haeresin Nestorianam Theodoros, more tum nonnullorum, *Iudaicam* uocat. Causa est haec. *Pauliani* siue *Samo-*
8616-

ΔΟΞΑ ΕΠΤΥΧΟΣ

Τῆς δὲ ἀντιθέτου μοίρας, τῆς κατὰ Μάνην καὶ Ἀπολλινάριον, τρίτος πάλιν προσσπισθῆς, ὁ ΕΠΤΥΧΗΣ υ), ἀναφαίνεται, ὅς ἂν ἡγόμενος χ) μονασιηὲς ἐνὸς

OPINIO EVTYCHIS

Oppositae autem factionis, *Manetis et Apollinarii* illius, tertius propugnator *EVTYCHES* exortus est, Byzantini cuiusdam Monasterii *D 3* Abbas.

teniani quia Christum vnice hominem credebant, et negabant Trinitatem; si conuertebantur ad Catholicos, ex Canone 19 Concilii Nicaeni baptizabantur. Hinc nominabantur *secundi Iudaei*, aut *Neoiudaei*, δεύτεροι Ἰουδαῖοι, νέοι Ἰουδαῖοι. Vid. Augustin. ad Quodvult. Haer. 41. Epiphani. Haer. 65. p. 608: Οὗτοι δὲ (affectus Pauli Samosat. putar.) τὸν Ἰουδαϊσμὸν παραθάρουντες, εὐδὴν περισσότερον τῶν Ἰουδαίων κετηγμένοι, δεύτεροι Ἰουδαῖοι κληθήσονται, καὶ Σαμοσατῆται, μηδὲν ἕτερον ἔντες. Pag. 615: Οἱ δὲ νέοι Ἰουδαῖοι, Σαμοσατῆται, εὐκρίτως τὴν ὑπόστασιν τῆς Λόγου. Quia Theodorus *Nestorium* in doctrina de incarnatione Christi refert ad eandem classem cum *Paulo Samosateno* et *Theodoro Mopsuesteno*, igitur vocat illum *Ἰουδαίου αἰρέσεως προστάτην τρίτον*. Epiphanius in eodem Cap. nominat *Samosatēnianos*, τὰς τῶν Ἰουδαίων αἰρέσεως ὑμηέτας. Add. Anonymum Graec. de Synod. Oe-

cum. in *Le Moyne* Var. Sacr. p. 90. Νεστόριον, ὡς λέγον καὶ Ἰουδαῖοφρονα ἢ ἱερά ἀνάδοξο καὶ ἄθεο.

υ) Hoc pensum a *Suida* neque descriptum est in *Eutyche* quem vide. Diversa lectio vtrunque in paucis. *Theodor. Raitbu*: ἀντιθέτου μοίρας (qua sic institutum libri volebat.) *Suidas*: ἀντιθέτου μοίρας. *Raitb.* ἐς τὴν ἡγόμενος μονασιηὲς ἐνὸς τῶν περὶ τὴν Βυζαντινὴν *Suidas*: ἔτος ἡγόμενος γέγονεν ἐν Κωνσταντινὸς μονασιηὲς. Addit statim: Ἄλλον εἶναι κατ' ἑαυτὴν τὸν Χριστὸν, καὶ ἄλλον τὸν Θεὸν λόγον ἡμεῶν. Sed haec desunt apud *Raitbuensem* in *Eutyche*; leguntur in *Nestori Δόξη*, ex qua *Suidas* per incuriam transtulit in hunc locum. *Raitb.* ἐπιλαττει κατηχῆται. *Suidas*: περιλάττει κατηχῆται. *Raitb.* Λόγον ἐνανθῆν, τότε ἰδεδωμένον. *Suidas*: Λόγον ἐνανθῆν τότε ἰδεδωμένον. *Raitb.* αἰφαιτισμῶτος. *Suidas*: αἰφαιτισμῶτος. reliqua.

χ) Monasteriorum praefecti et praesides, ἡγόμενοι: vid. *Mour.*

τῶν περὶ τὸ Βιζάντιον. Οὗτος γὰρ γ) μὴ ἀνεχόμενος ὁμοῦσιν ἡμῶν καὶ ὁμοφυῆ 2) τὴν σάρκα τῆς Κυρίας ὁμολογεῖν, τὰς δύο

Abbas. Is noluit profiteri, humanam naturam Domini *consubstantialem* nostrae et *eiusdem* cum nostra naturae esse,

et Du Fresne, qui hunc locum Theodori adduxerunt. Latini retinent *Hegumenus*, ut apud Paulum Diaconum; *Hegumenus Studii*, i. e. Abbas monasterii Byzantini quod Studium nominatur. Talis fuit v. c. Theodorus Studita, cuius MS. in Biblioth. Paullina Lipsi. Ὁσίος Θεόδωρος, Ἡγούμενος τῶν Σπουδῶν, Κατήχυστος - Eutyches *Hegumenus*, vocatur etiam in Actis Concil. Chalced. *Presbyter*, et *Archimandrita*.

γ) Eutyches, Nestorium impugnans, incurrebat in contraria, *Vnam tantum in Christo naturam esse*. Intelligebat quidem *Divinam λόγῃ Naturam*, et addebat *incarnatam*. Quae phrasis etsi a Cyrillo et alijs Orthodoxis adhibetur, Eutyches tamen, (quod isti non faciunt,) negabat, *humanam naturam sine confusione cum divina (ἀσπυχῶτος) in Christo*, et e contrario in Incarnatione a Divina consumptam et absorptam esse affirmabat. Quare recte creditus negare *humanam naturam* in Unione personali, damnatur in Concil. CPL. Absolvebatur quidem deinceps in

Ephesina Synodo Lystrica. Ibi obtinuerat illa *natura una incarnata*, quam ipse et Dioscorus defendebant. At denique in Chalcedonensi Concilio A. 451, exsul et anathema repellebatur omnino.

2) Ὁμοῦσιν non sumitur hic κατὰ τὴν ἰδέηται, si Filii Dei indicatur eadem essentia, aeternitas, potentia, cet. cum Deo Patre. Sed κατὰ τὴν ἀδελφότητα. Ὁμοῦστος HMIN. Idem est quod συνῶστος, et adiectum ὁμοφυῶς. Adhibetur de natura humana Christi, quae communis essentiae, indolis et qualitatis est cum natura Mariae et hominum reliquorum. Tale Ὁμοῦστος naturas *humanae Christi cum Mariae* noluit Eutyches fateri. Dixit in Concil. Chalced. *ὅτι σῆμαρον ἐκ ἁπλῶν, τὸ σῆμα τῆς Κυρίας ἐμυῶστων Ἡμῶν.* (Act. I, p. 91 D.) Falsus fuerat, ante *ἐσάρκωσιν* fuisse *naturas duas*, sed post unionem tantum *vnam naturam esse*, scilicet *Filii Dei*, attamen *incarnatam*. Zonaras ad Concil. Chalced. p. 92 de eo; *Τὰς δύο φύσεις, μετὰ τῆς ἁπλῆς συνηρηθῆναι, καὶ εἶναι μίαν φύσιν*

Φύσεις ἀπῆρνεῖτο σὺζεσθαι λέγειν α) ἐν τῷ Χριστῷ μετὰ τῆς τέτων ἐνώσεως τε καὶ σύμφυτας. Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ τετρατάδη τινὰ καὶ ἀλλόκοτὰ ἐπλαττεν, ἐξ ἑαυτῆ λέγων καταβῆσθαι τῷ Κυρίῳ τὸ σῶμα, καὶ ὡς διὰ σωλῆνος β) τῆς περιθεῖνα παραδραμεῖν τὸν Θεὸν λέγον ἐπιτόθεν, τῆτο εἰδεδυμένον, ἵνα δόξη δῆθεν γεννηθῆσθαι ἐκ γυναικὸς, καίτερον μῆτε γεννηθῆσθαι. Μανιχαῖος ὁ λόγος ἔτος, καὶ πεφάντασι-ασμένος γ) πολλῶ μάλλον ἐκείνα. Καὶ ἔτος ἕν μίαν Φύσιν τὸν Χριστὸν διεσραμμένη κηρδίαι ἐπέσβευσε.

esse, ac negavit, duas naturas in Christo potuisse integras mansisse post earum unionem et coniunctionem. Neque vnice hoc; sed et alia prodigiosa commentus est. Finxit, Domini corpus caelo descendisse, et Logon Dei per Virginem quasi per canalē transisse, idque induisse: vt nempē genitus a muliere videretur, quamuis genitus non fuisset. De doctrina haec Manichaea multo est magis fanatica quam Manetis ipsius. Igitur etiam is natura vna Christum constare, peruersē praedicauit.

CANON

ἀποταλεθῆναι φύσιν, ἀεὶς ἐδογμάτιν.

a) Similiter apud Suidam, ἀσπρῆτο λέγειν. Superuacaneum est λέγειν, et saluo sensu deleri potest. vide Kusterum.

b) Haec imputantur quidem Eutychi a Theodoro h. l. et a Theodoro, Haer. Fab. IV, 12, scribente, istum sic statuisse: τὴν ἀπόδοσιν μὴν τῆς καρδίας ποιήσασθαι. Sed res indiget certiori testimonio. Alii quidem veteres ita statuerunt. Apollinarius v. c. Sic e-
nim Leontius de feclis, IV. p. 360. τὴν ὁρίαν ταύτην ἐν τῷ ἐκείνῳ

τὸν Κύριον ἔχοντα ὡς διὰ σωλῆνος, ἕως ἐλθεῖν διὰ τῆς κοιλίας. Et ante hunc, *Valentiniani*. Epiphani. Haer. 31. Χριστὸν ἐκ τοῦθεν κατενηνοχῆναι τὸ σῶμα, καὶ ὡς διὰ σωλῆνος ἔδωκεν, διὰ Μαρίας διδουλιθίας. (Σωλῆν est canalis, veluti in aquae ductu.) Impugnantes haec somnia Cyrillum, Chrysostomum, Gregor. Naz. adduxit Suicer. in *Δόξαι*, p. 263 f.

c) Alluditur ad Manichaeos, statuentes, τὰ ἀκαίρια τῆς Οὐνοῦ-
μίας Γενναβίας esse, inde Γενναβί-
ας εἶ Θεοῦσεστικῆτος dictos. Ni-
ceph. Callist. XVIII, 45.

ΟΡΟΣ d) ΤΗΣ ΕΚ-
ΚΛΗΣΙΑΣ

Τῶν ἔν δύο μερῶν e) τῶτων, τῆ τε κατὰ Μάνην καὶ Ἀπολ-
λινάριον καὶ Εὐτυχέα, καὶ τῆ
κατὰ Παῦλον καὶ Θεόδωρον
καὶ Νεσόριον, τῶν μὲν μίαν
φύσιν, τῶν δὲ δύο φύσεις ἐξ
ἐναντίας ἀλλήλων τὸν δεσπό-
την Χριστὸν ἀμαρτῶς εἰρηκότων
τῶς ἐφ' ἑκάτερα κακίαι: μετα-
τροπᾶς καὶ δυσσεβῆ: παρεγ-
κλίσεις ἀπανευρομένη ἡ κατὰ
λακὴ Ἐκκλησία, μέτην ἀμφο-
τέρων ἐκλίξει, ὁδῶ βασιλικῆ
πορευομένη, μὴ ἐγκλίνας εἰς
τὰ δεξιὰ ἢ εἰς τὰ
προφανῆ ἀριστερά f).

κατὰ γὰρ Μάνεντα καὶ Ἀ-

CANON ECCLE-
SIAE

Hae igitur duae quum
sint partes, altera *Manetis*
Apollinarii et Eutychis; al-
tera *Pauli, Theodori et Ne-*
storii; quarum posterior
Christum Dominum habere
vnam naturam, prior natu-
ras duas, non conuenien-
ter docuerit: hanc deprau-
ationem vtrinque peruer-
sam, immo impiam deflex-
ionem, reicit Ecclesia Ca-
tholica, mediaque incedens
via ac regia, non ad eam
quae dextra, nec quae aper-
te sinistra est, declinat.

Non admittit, vt cum
Mane-

d) Definitiones et Canones
Ecclesiastici huius sunt: nonnun-
quam διατυπώσεις, doctrinae ad
fidem stabilendam. Distinguit
tamen Rob. Balforeus ad Gelas.
Cyz. p. 274. inter ὄρους et διατυ-
πώσεις. vid. Du Fresne in huius.

e) Legendumne κοινῶν? vt ab
initio *Eutychis*, τῆς ἀντιθέσεως μο-
φῆς.

f) Theodorus benigne intel-
ligendus est in penso quod ὄρον
Ἐκκλησίας inscripsit, ne mente

non laeua heterodoxias subear
suspicionem. Studet enunciatis
singulis haeticorum, quos red-
egit in clausas duas, occurrere
limitatione aut phrasi, quae fi-
bi apta videatur. Forte haberet
disputator pertinax, quod in non-
nullis exciperet. Sed, sub fi-
nem ὄρου, tradit pure doctrinam
de Vnionē duarum naturarum in
Christo. Et in penso quod ὄρον
ἔγραψεν τῆ ὄρον inscripsit, explicat
ita, vt nihil desideretur.

πολλῶν κριῶν καὶ ἑνότητι, μίαν φύσιν ἀπλῶς g) ἐπὶ Χριστῷ λέγειν ἢ παραδέχεται, ἀλλὰ μίαν φύσιν τῷ Θεῷ Λόγῳ σεσαρκωμένην. Διὰ τῆς προσθήκης τῆ σεσαρκωμένην b), δηλῶται τὴν

Manete, Apollinario et Eutyche, naturam utcumque unam in Christo profiteamur, sed naturam unam Filii Dei incarnatam. Indicat per additum *incarnatam*, indolem natu-

E

g) Hoc loco indicat, *simpli- titer; sine additione aut limitatione.* Putat, vocem σεσαρκωμένην addendam esse.

h) Haec loquutio nisi cum interpretatione debita sumitur, suspecta, et proxime ad Eutychem errorem videtur accedere. Loquuti vero sunt ita Athanasius, Cyrillus, Theodorus Raithuenfis, Ioh. Damascenus, et plures, qui orthodoxe ceterum de Unione personali senserunt. Loca dedit Suicerus v. *Φύσις*, p. 1473. Defendi eam phrasin non posse, et Cyrillum docuisse eodem modo quo Apollinarium, *naturam unam.* Theodoretus edixit, et Felix Pontif. R. apud Zonarum p. 540 putavit idem; cum multis alijs. At alii conati sunt defendere enunciationem. Duplici quidem modo. 1) Dicendum non est, *una natura Christi incarnata*; sed, *una natura Filii Dei incarnata in Christo.* Sic Leontius de Sect. VIII, p. 522. Omninoque Cyrillus affert hanc cautionem, in

locis multis. Ὁ μίαν φύσιν ἐνοῦς, τῷ Θεῷ Λόγῳ σεσαρκωμένη, ἢ μίαν φύσιν τὸν Κύριον Χριστὸν ἐλογμώτατο. Τὸ γὰρ, σεσαρκωμένη, προσθεῖ, τὴν τοιαύτην ἀνάθεμιν ὑπόκειται. Ἐτέρον γὰρ ἢ τὸ Λόγῳ φύσιν, ἦσαν ἢ θεῶν, καὶ ἑτέρα πάλιν ἢ τῆς σαρκὸς, ἦσαν ἢ ἀνθρώπινα. Vid. de Persona Christi (si est Cyrilli is liber,) p. 85. Wegelin. Eundem ex alijs eius libris defendit Ioh. Damasc. de Orth. fid. III, II. Theorianus Hist. Legat. suae, p. 6: Λόγομεν μίαν φύσιν αἰς τὸν Χριστὸν, ἢ κατὰ τὸν ἑνότητι συγγένητον· ἕνα κατὰ τὸν Ἀπολλινάριον ἀλλὰ τῶντες· ἀλλὰ κατὰ Κύριλλον τὸν Ἀλεξανδρείας, ὅτι μία ἐστὶν ἡ φύσις τῷ Λόγῳ Θεῷ σεσαρκωμένη. Intelligunt per φύσιν σεσαρκωμένην, *naturam humanam.* Per Λόγον Θεῦ, *personam Filii Dei*, qui cum *natura sua divina* sociavit sibi *humanam.* II) Quidam ita defendunt hanc phrasin; Ἡ φύσις non raro pro *ουσία, persona*, sumitur. Μία φύσις τῷ Λόγῳ σεσαρκωμένη significat *una persona Filii Dei incarnata.* Hoc modo Ephraem epus Phoeni-

PHOENIC

Φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος, ἢν ἡ φύσις τῆ Θεῆ Λόγῃ προσλαμβανόμενα, αἶμα τε καὶ σὺν ταύτῃ εἰς Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς γέγονεν. Αὐτὴ δὲ ἡ τῆ Θεῆ φύσις οὐδὲ ἐτέρα παρ' αὐτῆ καὶ τῶν κατ' αὐτὴν θεοπροπέως ἀνχημάτων ἐγένετο, εἰ καὶ ἐν προσλήψει σαρκὸς γέγονε· σαρκὸς δὲ ἀχάπτως, (τῆτο γὰρ Ἀρειανόν,) ἀλλὰ σαρκὸς ἐμφυχωμένης καὶ ἐπιἐμφυχωμένης μόνον, (πέλιον γὰρ Ἀπολλιναρίῳ καὶ τῆτο,) ἀλλὰ ἐμφυχωμένης ψυχῆ νοεραῖ καὶ λογικῆ i). Οὐδὲ μὴν τὴν ἀν-

naturae humanae, quam natura Filii Dei assumpsit, et cum qua vnus Dominus Iesus Christus natus est. Natura autem Filii Dei non facta est alia a se et a gloria sua diuina, etsi *carnem* assumpsit; *carnem*, non quidem *utranque*, (hoc enim Arianorum est,) sed *carnem animatam*; nec etiam *saltem animatam*, (hic denuo Apollinarii error est,) sed *in qua anima intelligens et rationalis est*. Nec insudit in se humanam natu-

tium Cod. cxxviii. p. 784, Cyrillum, ait, voce φύσις pro ὑποστάσει vltim esse, tum saepe, tum imprimis si scripsisset *μία φύσιν τῆ Λόγῃ οὐσαρκωμένην* neque enim in aliis locis tam diserte dicturum fuisse δύο φύσεις, nisi in talibus vltis fuisset voce φύσις pro ὑποστάσει. Similiter Nicetas Apolog. pro Synod. Chalced. Οὐ μὴ αὐτὸν τὸν Κύριλλον, τὰς φύσεις ἀντὶ τῶν ὑποστάσεων λαμβάνοντα. Αὐτὸς λέγει ἀπόχρητοι μεμενηκασιν αἱ φύσεις, ἢ γὰρ ὑποστάσεις. Itaque Raithvius, tum Cyrillum tum Acti Conciliorum sequutus, adhibuit hanc loquutionem. — Quid igitur? Equidem in hunc modum putauerunt. Phraſis il-

la etsi potest, inprimis poss ambages et limitationes certas, ita explicari, vt doctrina *de duabus naturis in Christo* detrimentum non patiat; ambigua tamen, et Eutyichismo aut Monophysitarum videtur erroribus fauere, et iam olim dedit occasionem constitnendi *Canonis noni* Synodo Oecum. V, vt nisi eo sensu, qui *duarum naturarum* diserte mentionem faciat, non sumatur. Ergo quia arcanum hoc magis perspicue potest enunciari, tutius agent, qui non adhibebunt loquutionem, *una natura Filii Dei incarnata*.

i) Huc pertinet Cyrillus ad Ioh. X. p. 607 de Filio Dei. Πνεύματι

θεώπε φύσιν, ἥ ἐν προσλήψει γέγονεν, εἰς εαυτὴν ἀνέχεεν, ἢ αὐτὴν ἐκείνην ἠλλοίωσεν ἕξω τῆ κατὰ τὸν φυσικὸν αὐτῆς καὶ ἑστιάδῃ ὄρον καὶ λόγον ἕδε ὡς κηρὸν πῦρ ταύτην ἐξεδαπάνησεν. Ὡστε τὸν ὄρον ὅλον ταῦτα δηλῶντα, ἕτωπὶ λέγεσθαι πρὸς τῶν εἰσεσῶν μία φύσις τῆ Θεῶ λόγῳ σεσαρκωμένη, σαρκὶ ἐμψυχωμένη ψυχῇ νοεῖα καὶ λογικῇ.

Πάλιν δὲ, κατὰ Παῦλον καὶ Θεόδωρον καὶ Νεστόριον, δύο φύσεις ἀπλῶς ἐπὶ Χριστῷ λέγεσθαι ἀποδοχίμακεν ὁ λόγος ὁ ἐκκλησιαστικὸς, ἀλλὰ δύο φύσεις ἁσινωδῶς κ) ἠνωμένως.

naturam quam assumpsit, nec transmutavit eam ita, ut indoles et qualitas eius non patiatur; nec, quasi ignis ceram, consumpsit ipsam. Itaque Canon haec singula indicans, a recte sentientibus exprimitur in hunc modum: *Natura Filii Dei una incarnata; carne, in qua anima est, et quidem intelligens et rationalis.*

Ab altera parte etiam *Pauli, Theodori et Nestorii* phrasēs Ecclesia improbat, si *naturae* in Christo *duae* dicuntur *utcumque unitae*. Dicendae sunt *natura*

E 2

rae

σεύομεν ὅτι Θεὸς ὢν φύσα γέγονεν ἀνθρώπος ἐμψυχωμένος ψυχῇ νοεῖα καὶ λογικῇ.

k) Hoc verbum neminem offendat, Theodorus in ἐξηγήσει satis constituit. Nimirum, ὅτι *duae naturae* indicentur *integræ, plenæ, perfectæ*; dicendas eas esse *comungi πάρα, ὑποκαυμένη, καὶ προαγμῆτι, substantiᾷ, subiecto, et γενεῶν*. Ioh. Damascen. εἰσιωδῶς ait esse ἀληθῶς, ἢ κατὰ Φαντασίαν. De Orthod. fid. III, 3. p. 173: Οὐσιωδῶ φημὲν τῆ

ἕνωσιν, τῆτιςιν ἀληθῆ, καὶ ἢ κατὰ Φαντασίαν. Οὐσιωδῶ, ἕξ ὡς τῶν δύο φύσεων ἀποτελεσασῶν μίαν σύνθετον φύσιν, ἀλλ' ἐνωθεσῶν ἀλλήλων κατὰ ἀληθεῶν εἰς μίαν ὑπόστασιν σύνθετον τῆ Τῆς Θεῶ, καὶ σώζεσθαι αὐτῶν τὴν ἐσιωδῆ διαφορὰν ὀρίζομεθα. Verba sic convertenda: *Dicimus, hanc unitatem quoad essentiam esse, i. e. veram, et non quoad speciem. Quoad essentiam, non quod duae naturae unam compositam naturam efficiant; sed, quod vere et integre in v-*
nate

Διὰ τῆς ἐπαγωγῆς ταύτης ἀποβάλλον πάσαν διαιρετικὴν ἔννοιαν, καὶ τὸν κατ' ἐπίτην εἰρηχεῖντα διαζευγνύει τὴν ὄντως ὑπερφυσικὴν καὶ θανρασιαν ἔνωσιν κατ' ἐμόνον δύο φύσεις ἰσοῦδῶς ἠνωμένας, ἀλλὰ καὶ ἐνώσει τῇ κατ' ὑπόστασιν, ἀδιασπάρως ἅμα καὶ ἀσυγχύτως σημαίων.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ
ΟΡΟΥ

Ὁ δὲ τοῦτος ὄρος, διὰ μὲν τῆ λέγειν δύο φύσεις, σημαίνει τὸ ἑτερογενὲς καὶ ἑτεροῦσιον τῶν συνελθουσῶν δύο φύσεων, τῆς τε προλαβούσης θεότητος, καὶ τῆς προσειλημμένης ἀνθρωπότητος. Διὰ δὲ τῆ λέγειν ἰσοῦδῶς ἠνωμένης, σημαίνει τὸ μὴ κατ' ἐνδοξον, ἢ ἑτέραν τινα σχετικὴν ἔννοιαν ἢ ἰσοῦστα τὴν τῶν δύο φύσεων ἔνωσιν, ἀλλ' αὐτῇ ἑ-

nam Filii Dei compositam personam inter se unitam sit, et quod proprii in eorum differenti in integram et ineluctam seruent, id dicitur.

In hoc tangunt Theodorum Mopsuesteanum, docentem, natu-

rae duae reuera qua essentiali unitae. Hac additione omnem notionem diuisionis, et eos, reicit, qui hanc supernaturalem et admirabilem unionem conantur separare: et declarat, duas naturas non solum qua essentiali integras esse, sed etiam unioni personali indiuisse simul et inconfuse coniungi.

EXPLICATIO CA-
NONIS

Hic Canon quia primum commemorat naturas duas; indicat, conuenisse naturas duas diuersae indolis et essentiae, diuinam, quae assumfit alteram, et humanam, quae assumpta est. Deinde, quod adduntur qua essentiali unitae; intelligitur, duas naturas non amore mutuo aut aliquo affectu erga se ferri, sed essentia, subiecto, ac re vera integras subsistere, et

com-
ras duas car' eudoxon et oxia uni coniungi, mutuo amore et affectu erga se inuicem, aut bona voluntate. Canon quartus Concilii Oecum. V. damnat eum, et Nestorianos, na statuentes.

τις και υποκειμενω και πραγ-
ματι συνεθεσθαι ταυτας, και
συντεθεσθαι. Δια δε τῶ λέγειν
ένώσει τῆ καθ' ύπόστασιν
η), σημαίνει το μη προτέρω
διακεκλασθαι την ανθρωπιτη-
τα, και εως αυτη εισδεδικευαι
την θεότητα, αλλ' οτι και αυ-
το το ύφισασθαι την πρώτην
αρχην, ηνωτο τῆ θεότητι. Δια
δε τῶ ἐπάγειν ἀδιασπάζως
ἅμα και ἀσυγχύτως
η), σημαίνει μη κομπορομηθῆ-
ναι τὰς συνθεσθῆσας φύσεις δια-
τῆς ενότητος· ἀλλὰ και την ε-
νωσιν τῶτων αἰ τε και ὡσάντως
διαπεφυλάχθαι, και ἐκατέρω
τῶν φύσεων μένει ἀμειώτως, ἐπι-
τῶ θσιώδαι αὐτῆς ὄρω και λόγῳ.

compositas esse. Quod ait
unione personali; significat,
humanam naturam efforma-
tam non prius fuisse, ita ut
subierit demum postea diui-
nam, sed a primo inde quo
incepterat momento, natu-
rae diuinæ unitam fuisse.
Quod tandem subiicit sine
diuisione et confusione; osten-
dit, naturas, dum conueni-
runt, nouas non factas ef-
se, sed tum unionem earum
semper et eodem modo fer-
uari, tum utramque natu-
ram persistere integre, pro-
uti illius ratio et indoles po-
stular.

E 3

Igitur

m) Vide Faucorinum in υπό-
στασις. Cyrillus de S. Trin. c. 18:
Vocamus unionem duarum na-
turarum in Christo ἕνωσι καθ' ύπό-
στασιν· ὅτι μία ὑπόστασις ἐν τῶν τριῶν
τῆς θεότητος ὑπόστασιν, ἡτις ἐστὶν ἡ τῆ
Αἰ, τὰς δύο φύσεις ἀλλήλοις ἡσασεν
ἐσυγχύτως ἐν ἐνωσῆ. Recte et est
illa denominatio melior quam
Gregorii Naz. ἕνωσις κατ' εἶδος.
Adunitur autem humana natura
Christi καθ' ύπόστασιν, quia est ἐν-
ωσῆστος. ER ea quidem aliquid

singulare, (individuum,) cum
proprietas, et quantitas;
sed Subiectum peculiare quod
de se dicat ego, non efficit: nec
subsistit per se (ἰσχυρῶς, ἰσχυ-
σῆ). Si a Persona Fuit Dei afu-
nium in diuinam ἕνωσῆσιν, ἡ m
denam commune τῶν μέσων cum
illa existit et ἐκείνου ἕνωσῆστος.

n) Theodoretus Dialogum in-
scripsit ἀσυγχύτως ἕνωσῆσιν for-
mulam ἀσυγχύτως, ἡ τῶν αἰ, ἀδ-
ακρῶς, ἀσπάζως ἡν ἀδικοῦσιν αἰ, ἡ
com 9

Ταῖς ἂν τοιαύταις ἀνεπιβεβά-
σαις ἐπαγωγαῖς, τὰς ἐξ ἑκατέρου
μέρου ἀποσφαλέντας, μακρὰν ἀ-
ποπέμπεται ὁ λόγος τῆς ἐκκλη-
σίας, καὶ τοῖς συγκοφαντέν τὴν
ἐθέλει ἀληθεῖαν, χάραν ἐδίδα-
σιν. Εἰ μὲν γὰρ τις Φιλοδιαρέ-
της ο), διὰ τῆς τῶν δύο φύσεων
ὁμολογίας, δύο ὑποστάσεις ἤγειν
πρόσωπα συναγαγεῖν ἐπιχει-
ροῖν, ἢ ἥμισυ μὲν καὶ ταῖς προ-
λαχθεῖσαις ἐπαγωγαῖς, πολ-
λὰ δὲ μᾶλλον τῶ ἐτέρω τῶν ὄρων
διελέγχεται, καὶ μάλα ῥαδίως
Φημί δὲ τῷ μίᾳ φύσει τῆ Θεᾶ
Λόγος σεταρχικῶν. Οὗτος γὰρ
ὁ ὄρος ἐναεγῶς παρίστη, ἢ ἂν
ποτε ἐν ὑποστάσει γνωσθῆναι τὴν
κατὰ Χριστὸν ἀνθρωπότητα, εἰ μὴ
ἢ τῆ Λόγος Θεϊκῆ φύσει ὑπεισθῆ-
σαι τὴν παρθενακὴν νηδὺν, ἐξ αὐ-
τῆς ἀρέντω λόγῳ ταύτην ἐαυ-
τῇ περιεμῆθε καὶ περιέπλατ-
την ρ). Ὡσε μὴδὲ αὐτὰς ταῖς πρῶ-

Igitur per huiusmodi in-
offensa apposita, doctrina
Ecclesiae procul facessit e-
os, qui ab alterutra parte
aberrant, locum relinquens
nullum veritatem perverten-
tibus. Si quis enim diuisio-
nis amarius, quia profitudinae
erant Naturae duae, conetur
Hypostasēs vel Personas duas
introducere, non parum pos-
set ex his adiectis, praecipue
autem ex eorum vno, refu-
tari, et quidem facillime, ni-
mirum hoc, *vna natura Fi-
lii Dei incarnata*. Nam illa
additio perspicue ostendit,
naturam humanam Christi
exituram fuisse nunquam in
Persona, nisi Filii Dei natu-
ra, alium virgineam ingres-
sa, ineffabili modo efformas-
set eam e virgine, et effin-
xisset. Siquidem *natura af-
sum-*

commendat, praeter Nios, Eua-
grius, H. E. II. 4. p. 294. et mu-
nit comminationibus, si quis au-
deat transgredi.

o) Intelligit Nestorium, qui
non veritus fuerat Christum τῆ-
σαν et διακρῶν. Photius Epist. I. p.
B. τὸν ἕνα Κύριον Ἰ. Χ. αἰ διὰ τῶν

καὶ διακρῶν ὑποστάσεις, τὸν μὲν Φίλιον
ἄνθρωπον καὶ ἴδιον ἔδρασαν, τὸν δὲ
Θεὸν ἀπὸ μέρος, καὶ γυμνὸν τῷ προσ-
λήμματος.

p) Raitheus loquitur de τ-
πιστικῶν Filii Dei, in vtero vir-
ginis naturam humanam assu-
mentis. Non excludit ἐπιδρασαν
Spirito

τας τῆς ζωπλακίας ἣ ἀρχαῖς
ἐσχικνεῖται τὴν προσληφθεῖσαν
φύσιν, ἀνευ τῆς ἐσιώδους καὶ
φυσικῆς ἐμφιλοχωρήσεως τῆς
προσκαυδομένης αὐτῆν Θεῶ
λόγου φύσεως.

sumta ne initium quidem vi-
tae efformatae habitura fuif-
set, absque vera et propria
et sibi periucunda habitatio-
ne naturae Filii Dei, *assu-*
mentis eam.

Spiritus Sancti, (Luc. I, 35.) i. e.
operationem, qua Spiritus S. id
ex quo humana natura, quam ὁ
λόγος assumit, formatum est, e-
mundavit, et inde naturam il-
lam (vt Theologi loquuntur,) *δημιουργῶς*
efformavit. In Textu:
περιελάττει καὶ περιέπλαττει.

g) *Rara vox ζωπλακία*, nec in
Lexicis obuia: at ζωπλακίαν est a-
pud Cyrill. l. VII. de Ador. p.
235. — Nec sequens ἐμφιλοχω-
ρήσις occurrit in Dictionariis: sed
ἐμφιλοχωρῆν. Denuo Cyrillus:
ἐμφιλοχωρῆ ὁ Χριστός - - - vid. Sui-
cerus.

Reliqua suo tempore sequentur.

Ne vacua restet Pagina haec et sequens, ad finem
Notae h) Pag. 34 haec adhuc adiicio.

Cyrillus sane, propter doctrinam
de incarnatione illustratam, magnam
quidem prae Patribus aliis laudem
esse consequutus, a multis nihilominus
vocatur in examen non immerito. Cuius
loquutio, ἢ ἀλα φῶσις τῆς λόγου ἐρ-
σικτικῆς ἐξ, si veritur una Filii
Dei Persona incarnata; defenditur
illa quidem, fateor, egre-

gie a Leone Allatio, Petauio,
Douchio: sed pignore quouis
negauerim Cyrilli stilum admit-
tere, φῶσις, pro προσώπων vel ὑπο-
στάσεων, persona, adhibuisse. Na-
turam intelexit id quod alio
tempore ad Theodorum Raith,
ostendam. Loquutus est adeo
subinde ita, quasi *conhuitari*
aut *commisceri* naturam utram-
que

que credidisset, sed certissime eius mens fuit alia. Sic alii quoque Patres, probe ceterum sentientes, adhibuerunt phrasas non minus incommodas, et igitur a nobis emolliendas. Chrysostomus adeo, ob locum aliquem difficilem in Homil. III Ep. ad Hebr. detraditur in coetum Nestorianorum, ac si *personas in Christo duas* statuisset; quae Rich. Simon Hist. Crit. Comment. N. T. c. 12 defendit tamen. Quod si igitur eadem subinde verba Patrum, quae haereticorum fuerint, sensus tamen

utrinque non fuit idem. Vt, si Nestoriani humanam Christi naturam dixerunt tanquam *vestem naturae diuinæ* considerandam esse, quam comparisonem aeque adhibuerunt Patres; an necis, aliter catellos olere, et aliter sues? Patres Latini *incarnationem* vocarunt etiam *trabeationem*, id est, si amicitur humana natura quasi vestis, toga, *trabea*; profecto hac similitudine, quae rei quam maxime dissimilis est, Unionem naturarum in Christo non imminuere, non impugnare voluerunt — cetera.

EMEND. Pag. 8. Not. u) legendum *apud Patres*. Pag. 27.
Not. r) lin. 3. leg. *gemina haeresis*.

Quod si igitur eadem subinde verba Patrum, quae haereticorum fuerint, sensus tamen utrinque non fuit idem. Vt, si Nestoriani humanam Christi naturam dixerunt tanquam vestem naturae diuinæ considerandam esse, quam comparisonem aeque adhibuerunt Patres; an necis, aliter catellos olere, et aliter sues? Patres Latini incarnationem vocarunt etiam trabeationem, id est, si amicitur humana natura quasi vestis, toga, trabea; profecto hac similitudine, quae rei quam maxime dissimilis est, Unionem naturarum in Christo non imminuere, non impugnare voluerunt — cetera.

Jc 5493

ULB Halle

004 729 463

3

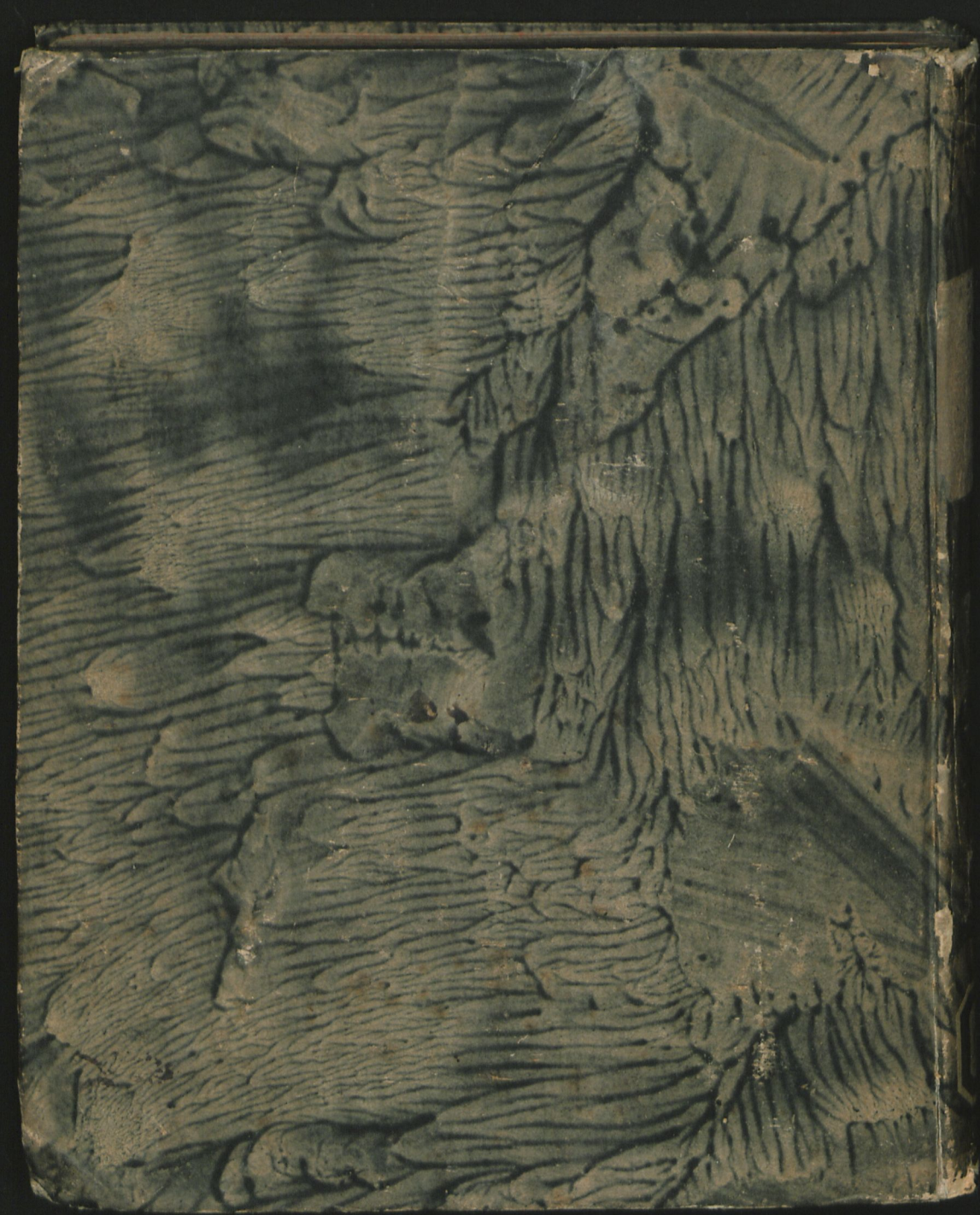

Sb

Jc

Inches
Centimetres

Farbkarte #13
B.I.G.

RI RAITHV
Laurae Presbyteri
ELLVS
TIONE DOMINI
ET LATINE
Meursii ac Carol. DuFresne
latus atque explicatus
PERA
D. CARPZOV

LA PRIOR
MSTADI
PAVLL. DIET. SCHNORR
1779

31

